

11

2005
ročník 57

40 Kč

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

- 346 _____ **Investování do znalostí – 2/** Chris Batt
- 348 _____ **Platové podmínky pracovníků knihoven v roce 2003 a 2004/** Zlata Houšková
- 353 _____ **ZE ZAHRANIČÍ**
Knihovny – cesta objevů/ Jarmila Burgetová
Český knihovník v zemi fjordů, jezer a hor/ Karel Sosna
- 357 _____ **Knihovny současnosti 2005/** Hana Jirkalová
- 359 _____ **Sekce Nové možnosti internetu/** Aleš Brožek
- 360 _____ **Noví nositelé medaile Z. V. Tobolky**
- 362 _____ **Knihovna a architektura pořetí/** Dana Lošťáková
- 364 _____ **KRONIKA**
Erat unus cantor bonus
- 364 _____ **JAK VYSLOVOVAT JMÉNA CIZÍCH AUTORŮ**
- 365 _____ **Knihovna roku 2005**
- 368 _____ **Čechové velcí i malí aneb Co přinesl Týden knihoven 2005/** Daniela Wimmerová
- 371 _____ **Knihovna města Olomouce/** Lenka Prucková
- 372 _____ **120 let Knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze – 2/** Jarmila Okrouhliková
- 375 _____ **Digitální projekty a programy v České republice a v angloamerické oblasti – 5/** Vesna Škodová
- 376 _____ **ZE ZAHRANIČÍ**
Projekt KIS3G a cesta ke Slovenské knihovně – 2/ Dušan Katusčák
- 378 _____ **ZE SVĚTA**
- 379 _____ **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY**
KNIHOVNICKÉ LITERATURY NK ČR
- 380 _____ **KNIHOVNY V TISKU**

_____ **SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE**

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno
v Nakladatelství a vydavatelství Academia

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321

Šéfredaktorka: Hana Jirkalová
Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková
Redakce a inzerce: Legerova 61, 120 00 Praha 2,
tel.: 224 941 159, 224 941 976, l. 226, 264,
e-mail: ctenar@academia.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Bínová (předsedkyně),
Ing. Aleš Brožek, Mgr. Jan Helcelet, Ing. Jan Kaňka,
PhDr. Šárka Kašpárková, PhDr. Ladislav Kurka,
PhDr. Jan Meier, Mgr. Petra Miturová,
Mgr. Alena Otrubová, Mgr. Jan Pěta,
PaedDr. Vladislav Raška, PhDr. Vít Richter,
PhDr. Vladimíra Švorcová, PhDr. Eva Žáková

Tisk: Serifa, Jinonická 80, 158 00 Praha 5

Distribuce:

Objednávky na předplatné přijímá firma
ALL PRODUCTION, P.O. BOX 732, 111 21 Praha 1.
Call centrum:

tel.: 234 092 851, fax: 234 082 813

e-mail: predplatne@predplatne.cz

Rozšiřují též společnosti holdingu

PNS a.s. – drobný prodej.

Podávání novinových zásilek povoleno

Ředitelstvím poštovní přepravy Praha

čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994

Podávání novinových zásilek bylo povoleno

Českou poštou, s.p. OZSeČ Ústí nad Labem,

dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98

Předplatné pro Slovensko: L.K. PERMANENT, s.r.o.,

P.O. BOX 4, 834 14 Bratislava 34,

tel.: 004217/444 537 11, fax: 004217/443 733 11

Cena jednoho čísla 60 Sk, roční předplatné 660 Sk,

roční předplatné 440 Kč

Časopis vychází s podporou dotace
z programu MK ČR Knihovna 21. století

Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit
publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 7. 11. 2005

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

Investing in knowledge – 2 (Chris Batt) /346
Payment conditions for library staff in 2003 and 2004
(Zlata Houšková) /348

From abroad: Libraries – a journey of discovery.
The subject of the 71st annual IFLA Conference
(Jarmila Burgetová – Karel Sosna) /353

Libraries today: Seč 13th–15th September
(Aleš Brožek – Hana Jirkalová) /357

New Tobolka medal winners /360

Third Libraries and Architecture seminar
at Palacký University Library (Dana Lošťáková) /362

Library of the Year 2005 (Daniela Wimmerová) /365

Libraries Week 2005 (Linda Skolková) /368

Olomouc City Library – the reconstructed Children's Department
(Lenka Prucková) /371

120th anniversary of the Museum of Applied Arts in Prague.

Chronicle – 2 (Jarmila Okrouhliková) /372

Digital projects and programmes in the Czech Republic
and the Anglo-American sphere – 5 (Vesna Škodová) /375

From abroad: The KIS3G Project and the road to the Slovak
digital library – 2 (Dušan Katusčák) /376

Regular features

AUS DEM INHALT

Investieren in die Kenntnisse – 2 (Chris Batt) /346

Lohnbedingungen der Bibliotheksschaffenden in Jahren 2003
und 2004 (Zlata Houšková) /348

Aus dem Ausland: Bibliotheken – ein Weg der Entdeckungen.

Thema der 71. Jahreskonferenz von IFLA

(Jarmila Burgetová – Karel Sosna) /353

Bibliothek der Gegenwart. Seč 13.–15. September

(Aleš Brožek – Hana Jirkalová) /357

Neue Träger der Z. V. Tobolka-Medaille /360

Bibliothek und Architektur zum drittenmal. Seminar der

Bibliothek von Palacky Universität (Dana Lošťáková) /362

Bibliothek des Jahres 2005 (Daniela Wimmerová) /365

Was brachte Bibliothekenwoche 2005? (Linda Skolková) /368

Bibliothek der Stadt Olomouc. Abteilung für Kinder

in neuem Mantel (Lenka Prucková) /371

120 Jahre der Bibliothek des Kunstgewerbemuseums in Prag – 2

(Jarmila Okrouhliková) /372

Digitalprojekte und –programme in der TschR und in der

angloamerikanischen Region – 5 (Vesna Škodová) /375

Aus dem Ausland: Projekt KIS3G und der Weg zur Slowakischen

Bibliothek – 2 (Dušan Katusčák) /376

Regelmässige Spalten

INVESTOVÁNÍ DO ZNALOSTÍ

2. část

RADA MUZEÍ, KNIHOVEN A ARCHIVŮ JAKO STRATEGICKÝ VŮDCE PRO ZNALOSTNÍ INSTITUCE

Rada muzeí, knihoven a archivů (MLA) je strategický vládní orgán, který řídí muzea, knihovny a archivy. Dostává roční grant ve výši 50 milionů liber z ministerstva kultury, má 200 zaměstnanců v Londýně a devět regionů v Anglii. Při rozvoji znalostních institucí zodpovídá za rozsáhlé portfolio strategických oblastí: od vytváření standardů pro modernizaci i průběžné zkvalitňování činnosti znalostních institucí přes poradenskou činnost při budování sbírek až po koordinaci hlavního rozvojového programu pracovních sil, který spojuje všechny partnery sektoru, a rozsáhlý transformační program určený regionálním muzeím a službám veřejných knihoven.

Avšak zatímco se všechny programy soustřeďují na dosažení cíle, jímž je znalostní společnost pro všechny, integrace společné budoucnosti muzeí, knihoven a archivů jakožto znalostních institucí do těchto programů je spatřována jen ve vytváření digitálních zdrojů a služeb. V kyberprostoru však mohou mít sbírky všech znalostních institucí pro uživatele stejnou relevanci, takže kombinování sbírek a předmětů novými způsoby představuje patrně dosud nejvýraznější změnu v našem pojetí poskytování služeb. Od institucí už požadujeme programy digitalizace zaručující poskytování přístupu k předmětům a sbírkám prostřednictvím relevantních online služeb daleko nad rámec jejich vlastních webových stran.

Rozhodujícím úkolem do budoucna je umožnit těm, kteří se zajímají o naše sbírky, aby mohli plně využít nové ITC technologie, poskytující každému občanovi maximální přístup ke znalostem. Věříme, že muzea, knihovny a archivy přispějí ke vzniku úspěšné a kreativní společnosti tím, že budou propojovat lidi a znalosti, že univerzálnost umožňující výskyt digitalizovaných předmětů na mnoha místech ve stejnou dobu a využívání bohatých zdrojů metadat vytvoří takové možnosti přístupu ke znalostem, jaké byly dříve nepředstavitelné. Muzea, knihovny a archivy budou mít i řadu dalších úkolů než jen prezentaci digitálních zdrojů, ale považoval bych za selhání, kdybychom nepochopili, jak důležité jsou kvalitní zdroje znalostí pro rozvoj služeb po síti a jak významný příspěvek mohou přinést právě muzea, knihovny a archivy.

Jeden příklad za všechny: MLA ustavila spolupracující skupinu nazvanou Common Information Environment Group – CIE Group¹ s řadou dalších velkých dodavatelů digitálních obsahů z veřejného sektoru, např. Britskou knihovnou, univerzitami Spojeného království, Národní zdravotní službou, Národním archivem BBC a ministerstvem školství. CIE Group nedávno vypracovala výzkum veřejného mínění. Výsledky² ukazují, že všichni dodavatelé digitálních obsahů, tedy muzea, knihovny a archivy, zaujímají místo nejdůvěryhodnějších zdrojů znalostí. Téměř 90 % respondentů, uživatelů i „neuzivatelů“ internetu, prohlásilo, že plně důvěřují informacím na webu, pokud pocházejí z muzeí, knihoven a archivů. To je důležitý poznatek. Velmi jasně ukazuje, že při zavádění i plném využívání služeb na síti je role znalostních institucí jakožto dodavatelů obsahů prvořadá.

Malé varování: Jistě si vzpomínáte, že jsem několikrát poukazyval na potřebu účinného propojení obsahů a uživatelů, ať už na webu nebo v muzeu, knihovně či archivu. Bez efektivního propojení sbírek, doručovacích mechanismů a uživatelů nemůže pouhé zhotovení digitálních obsahů vytvořit znalostní společnost.

Dovolte, abych to vysvětlil. Vláda Spojeného království investovala prostřednictvím kultury a vzdělávání téměř dvě miliardy liber do rozvoje digitálních zdrojů, aby podpořila všechny úrovně formálního a celoživotního vzdělávání. Už jsem se zmínil o tom, jak MLA podpořila projekty v rozsahu 50 milionů

liber, v jejichž rámci bylo vytvořeno více než 150 inovativních webových stran využívajících zdroje muzeí, knihoven a archivů. Poměrně velký počet dalších webových stran byl finančně podpořen z jiných zdrojů. Pokud víte, kde hledat informace, znáte adresu portálu nebo webové strany, zdroje objevíte snadno. Avšak skutečnost je taková, že člověk, který shání informace z oblasti, o níž ví velice málo, má jen malou šanci najít naše zdroje. Praktická zkušenost nám napovídá, že kulturní instituce nezaujímají zrovna vysoké postavení na veřejných prohledávacích, ani nebývají zvlášť zmiňovány při hledání.

Takže ať utratíme za digitalizaci kolik chceme, pokud nenalezneme mechanismus pro zlepšení přístupnosti k digitální podobě kulturního dědictví, která byla vytvořena pro všechny, většina lidí ji nikdy nenalezne. To se musí stát naším společným zájmem, chceme-li dosáhnout maximálního využívání našich sbírek. V oblasti zdokumentování digitálních sbírek našich zemí jsme začali organizovat poznatky o kulturním dědictví způsobem, který by měl transformovat především jejich vyhledávání. Je to první a důležitý krok, který se stane prvním ukazatelem směru k tomu, co je k dispozici a jak to lze lokalizovat.

Ale to není vše. Jestliže jsme my, kteří zaujímáme přední místo mezi znalostními institucemi, omezování současnými nedostatky ve vyhledávání, musíme se zaměřit nejen na zmapování a popis sbírek, ale mnohem pečlivěji uvažovat o potřebách a chování uživatelů všech typů. Internet je osobní nástroj osobní potřeby a my se musíme posunout od přístupu „spíchnutého“ pro všechny uživatele k přístupu, který nám umožní nasměrovat jednotlivce přímo do centra digitalizovaných poznatků.

Ve veřejné i privátní sféře je již zřetelný posun k vytváření znalostních prostorů, které podporují individuální přístup; obsahují zájmový profil a dokonce i údaje o kreditní kartě! Mnozí z vás využívají službu online nákupu, kterou poskytuje třeba Amazon, kde je takový profil jedním kliknutím propojen s tím, co je ke koupi. Jednoduchý a velmi efektivní způsob, jak získat odbyt.

To samé schéma je nyní užíváno množstvím online služeb a je zřejmé, že jejich obliba u příležitostných uživatelů má vzestupnou tendenci. Je to počátek trendu, který – jak se domnívám – bude transformovat naše očekávání související se službami po síti v příštích třech až pěti letech. Internet jako praktický nástroj pro život spíše než hřiště pro hry.

Ve veřejné sféře reflektuje tento posun objevení se e-learningu a virtuálních vzdělávacích prostředí, což jen podtrhuje mé tvrzení, že pro univerzální a nepřetržité služby na síti je uživatel stejně důležitý jako obsah. Strategie našeho ministerstva školství pro e-learning, pokrývající celou škálu výuky, předpokládá, že poskytovatelé vzdělávání budou rozvíjet obsah tak, aby vyhovoval individuální potřebě. Výzvy, které tato strategie přináší, předpokládají transformaci veřejných služeb tím samým způsobem, jímž se online prodej přizpůsobil individuálnímu zákazníkovi a vytvořil tak nový obchodní model pro komerční sféru.

S přihlédnutím k tomuto trendu MLA rozvíjí koncept osobního znalostního prostoru – nazývá ho Myberspace³ – který je součástí programu The Knowledge Web (Znalostní web). Naším záměrem je v soulase s poskytovateli obsahů z veřejné sféry, ať už jde o muzea, knihovny nebo archivy, zpřístupnit obsahy a předměty každému a zajistit přijetí standardů pro popis dokumentů a formáty souborů. Poskytne nám to rozložené uložení zdrojů znalostí a ty je pak možné doručit prostřednictvím filtračních služeb každému uživateli, který si nastavil prvky Myberspace na Knowledge Webu. Mohou definovat věk, lokaci, zájmy i způsob vzdělávání stejně, jako by to udělal člověk. Jakmile je zadán dotaz, téma a profil uživatele se propojí s uložením zdrojů znalostí.

Zatím začínáme testovat, jak lze toto rozvíjet ve větším měřítku a již nyní bych mohl barvitě popisovat rozdíly mezi současnými možnostmi vyhledávacích mechanismů a tím, co v budoucnu dokáže The Knowledge Web. Už dříve jsem řekl, že veřejné prohledávače jsou velmi nespolehlivé, pokud je předmět prohledávání špatně definován. Připomeňme si, že převážná většina hledání je definována v průměru pomocí 1,5 slova a že uživatel víceméně neví, na kterou instituci by se měl obrátit. Pokud by měl být uživatel za dnešní situace úspěšný, měl by vlastně znát značnou část toho, co nezná.

Představme si člověka, který náhodou zaslechl o archeologických vykopávkách někde v jeho blízkém okolí, kde byly nalezeny jakési pozůstatky po starých Římanech. Nikdy předtím se archeologií nezabýval. Sedne k počítači a zadá na Google „římské vykopávky“. Dostane 1,2 milionu možností, přičemž na prvních dvou stranách nenajde nic, co by uspokojilo jeho nahodilou informační potřebu, která, je-li

naplněna, se může stát celoživotním zájmem. Naším záměrem je, aby The Knowledge Web zredukoval výsledek každého hledání do šesti položek relevantních specifickým potřebám uživatele. Rozhraní Myberspace ví, že uživatel nikdy předtím nesháněl informace o římských vykopávkách, že pokud je to možné preferuje audio a/nebo vizuální dokumenty, a Myberspace rovněž zná zeměpisnou lokaci informace.

The Knowledge Web hledá, kde je poznatek uložen a filtruje vhodné zdroje. Našemu uživateli jsou nabídnuty např. následující možnosti:

- Audiopřednáška o archeologii.
- Klip z populárního televizního seriálu o Římanech v Británii.
- Údaje o všech knihách o Římanech v Británii v jeho místní knihovně s možností kliknout si na rezervaci.
- Všechny muzejní sbírky týkající se římských vykopávek dosažitelné veřejnou dopravou nejdéle za 45 minut a doplněné obrazovými ukázkami a jízdami řády.
- Údaje o aktivních archeologických skupinách působících v okolí.

To je jednoduchá a přímočará informace využívající přednosti sítě k výběru z mnoha zdrojů a výhody individualizovaného přístupu k tomu, aby přiřadila zdroje ke konkrétní potřebě. To je cesta k informované a vzdělávající se společnosti, kde se úspěšnost hledání neměří technologickou kompetencí uživatele, ale schopností tvůrců technologií sejmut celým postupem z beder uživatelů.

Všichni jdeme cestou objevů a dílo, které jsem tu popsal, je základní komponentou umožňující ostatním cestovat do budoucnosti s důvěrou právě v nás. Žijeme ve století znalostí a je na nás, strážcích i uživatelích výhod znalostních institucí, abychom jejich sbírky zpřístupnili všem. Je to naší ušlechtilou ctížádostí.

Překlad hj

Príspevek pôvodne zaznel na konferenci INFORUM 2005 a je zverejnen ve sborniku na www.inforum.cz

O D K A Z Y :

- 1 Skupina pro společné informační prostředí
- 2 www.common-information.org
- 3 Název spojuje do jednoho slova my cyberspace – můj kyberprostor

Platové podmínky pracovníků knihoven v roce 2003 a 2004

Jak se říká, o peníze jde vždy až v první řadě. Podívejme se tedy, co vypověděl průzkum *Analýza věkové, vzdělanostní a mzdové struktury pracovníků knihoven v ČR v roce 2003 a 2004* o platové situaci pracovníků knihoven.

Nejprve byly zjišťovány celkové náklady na hrubé platy pracovníků zajišťujících činnost knihovny (bez OON a odvodů na pojištění) za 1. pololetí let 2003 a 2004 a jejich nárůst či pokles. Na otázku odpovědělo téměř 800 knihoven. Většina uvedla zvýšenou částku na platy v 1. pololetí 2004 proti předchozímu roku, na druhé straně však skoro čtvrtina uvedla snížení této částky – téměř 22 % veřejných a 16,7 %

specializovaných knihoven. Vykázaný objem navýšení mzdových prostředků činil 9 %.

Rok 2003	438 729 021 Kč
Rok 2004	478 403 464 Kč
Navýšení v %	109,043

TAB 1

Obecnější trend v této souvislosti lze sledovat u obecních knihoven, kde k poklesu mzdových nákladů, případně k jejich stagnaci došlo téměř ve třetině knihoven (28,6 %), a u knihoven v malých městech (26,35 %). Naopak téměř ve všech knihovnách ve městech s 20 000

až 100 000 obyvateli a v krajských knihovnách došlo ke zvýšení mzdových nákladů.

Ze specializovaných knihoven se jako nejhorší jeví situace knihoven lékařských, kde se mzdové náklady snížily téměř v polovině knihoven, a knihoven z oblasti výzkumu AV ČR, kde se snížení týká 26,5 % knihoven. V lékařských knihovnách bylo souběžně v souhrnu navýšení částky zcela nepatrné, tj. 164 695 Kč na 29 knihoven, což znamená v průměru 5680 Kč na jednu knihovnu za půl roku. Prakticky tedy lze říci, že v lékařských knihovnách se platové poměry nezměnily, resp. vzhledem k inflaci dokonce zhoršily. (*A to průzkum nezachycuje další tragický moment v situaci lékařských knihoven – v souvislosti s privatizací nemocnic se začínají knihovny rušit.*) Zvýšeny byly mzdové náklady ve všech ústředních specializovaných knihovnách a téměř ve všech muzejních knihovnách (viz tab. 2).

Management knihoven byl dále dotázán na to, kolika pracovníkům se v roce 2004 změnil celkový plat oproti roku 2003 (porovnání platů za první pololetí let 2003 a 2004).

Otázku zodpovědělo 787 knihoven. V roce 2004 v porovnání s rokem 2003 se plat zvýšil 4345 (tj. 84 %) zaměstnancům veřejných knihoven, 581 (11 %) snížil a 226 (4 %) nezměnil. Ve specializovaných knihovnách vzrostl plat

1195 pracovníkům (74 %), snížil se 255 pracovníkům (16 %) a nezměnil se 157 (10 %) pracovníkům. Nárůst platu se týkal nejvíce pracovníků knihoven v městech do 5000 obyvatel (94 %) a knihoven ve městech s 20–100 000 obyvatel (90 %). Nejproblematičtější situace nastala v knihovnách v městech nad 100 000 obyvatel, kde se plat zvýšil pouze 64 % pracovníků a snížil 29 % (tedy téměř třetinu zaměstnanců). V ostatních kategoriích veřejných knihoven se zvýšení platu pohybovalo mezi 72 % (obecní knihovny) až 84 % (krajské knihovny) pracovníků.

Pro některé kategorie specializovaných knihoven jsou výsledky průzkumu v otázkách platů méně reprezentativní (malý vzorek respondentů). Týká se to například školních knihoven, kde se platová úprava promítla podle průzkumu nejlépe – zvýšení platu se zde týkalo 85 % pracovníků. Kromě knihoven kategorie *ostatní*, kde plat vzrostl pouze 45 % pracovníků, a knihoven vojenských – nárůst platů u 50 % pracovníků, jsou třetí nejhůře postiženou kategorií opět knihovny lékařské, kde se plat zvedl pouze 65 % pracovníků a ke snížení došlo u 26 % pracovníků. Tento výsledek je alarmující, neboť lékařské knihovny byly v průzkumu zastoupeny naopak velmi reprezentativně. Ve zbývajících specializovaných knihovnách se zvýšení platu týkalo 71–78 % pra-

Druh knihovny	Počet knihoven	Vyšší částka	Nižší částka	Stejná částka
Obecní knihovny	161	115	37	9
MK do 5000	167	123	40	4
MK 5–20 000	154	121	32	1
MK 20–100 000	46	43	3	0
MK nad 100 000	4	2	2	0
Krajské knihovny	14	12	1	1
Veřejné knihovny	546	416	115	15
Ústřední specializované knihovny	5	5	0	0
Vysokoškolské	56	45	7	4
AV ČR	34	25	2	7
Lékařské	51	29	21	1
Muzejní	52	50	2	0
Vojenské	2	1	1	0
Školní	23	19	1	3
Ostatní	22	14	7	1
Specializované knihovny	245	188	41	16
Celkem	791	604	156	31

TAB 2

covníků a snížení platu 16–17 % pracovníků, v knihovnách vysokoškolských byl plat zvýšen 84 % pracovníků.

Zařazení pracovníků knihoven do platových tříd a průměrné platy v letech 2003 a 2004

Údaje byly poskytnuty o 4276 pracovnících veřejných knihoven a 836 pracovnících specializovaných knihoven, což jsou data reprezentativní. Nebyla zjišťována v knihovnách, kde jsou uplatňovány jiné mzdové předpisy či třídy (především vysokoškolské, ale i další knihovny).

V první polovině roku 2003 byly pracovníci zařazeni ve 12 platových třídách. Ve veřejných knihovnách bylo nejvíce pracovníků ve třídě 7 (stejně jako v roce 1998): 1547, ve třídě 8 (938 pracovníků) a ve třídě 6 (493 pracovníků). Významnou z hlediska četnosti zařazení byla ještě třída 9 (412 pracovníků) a třída 10 (284 pracovníků). Třída 10 se ovšem už téměř výlučně týkala krajských knihoven a velkých městských knihoven (pouze 7 pracovníků mělo třídu 10 v knihovnách v sídlech pod 20 000 obyvatel). Z tříd nižších než 6 bylo nejvíce pracovníků zařazeno ve třídě 2 (celkem 149).

Z počtu 836 pracovníků specializovaných knihoven byla nejčetnější třída 8 (225 pracovníků), třída 7 (183 pracovníků), třída 10 (143 pracovníků), třída 9 (126 pracovníků) a třída 6 (62 pracovníků).

Od roku 2004 vešel v platnost nový šestnáctitřídní platový systém. Situace podle něj vypadala v knihovnách následovně: *(Všechny údaje byly sledovány odděleně v kategoriích odborných knihovnických profesí (stupnice platových tarifů uvedených v příloze č. 2 k nařízení vlády č. 330/2003 o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě) a ostatních profesí (stupnice platových tarifů uvedených v příloze č. 1 k nařízení vlády č. 330/2003 o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě; zvláště pak byla sledována skupina pracovníků zařazených jako úředníci správního úřadu nebo úředníci územně samosprávného celku, kterým přísluší platový tarif podle stupnice platových tarifů uvedené v příloze č. 4 k nařízení vlády č. 330/2003 o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě.)*

PROCENTNÍ PODÍL OBSAZENÍ PLATOVÝCH TŘÍD PODLE POČTU FUNKČNÍCH MÍST			
	Veřejné knihovny %	Specializov. knihovny %	Knihovny celkem %
1. třída	1,41	0,07	1,47
2. třída	2,90	0,13	3,04
3. třída	2,24	0,58	2,82
4. třída	1,49	0,11	1,61
5. třída	2,61	0,39	3,00
6. třída	9,64	1,20	10,85
7. třída	30,26	3,58	33,84
8. třída	18,34	4,39	22,73
9. třída	8,07	2,47	10,53
10. třída	5,56	2,80	8,37
11. třída	1,06	0,47	1,54
12. třída	0,06	0,16	0,22
Celkem	83,65	16,36	100,00

TAB 3

Ve veřejných knihovnách bylo nejvíce odborných knihovníků zařazeno ve třídě 8. Posun o třídu výše oproti předchozím letům ovšem nelze považovat za žádný znatelný úspěch knihovnické profese; jde především pouze o rozložení pracovníků do širšího spektra tříd, ne o zlepšení celkové situace. Do této třídy bylo zařazeno 1242 odborných knihovníků z celkového počtu 3535. Ve třídě 9 bylo zařazeno 880 knihovníků a ve třídě 7 celkem 453 odborných knihovníků. Významnou z hlediska četnosti zařazení byla u pracovníků veřejných knihoven ještě třída 10 (322 knihovnic), třída 11 (298 knihovnic), třída 6 (159 knihovnic) a třída 12 (119 knihovnic). Poslední jmenovaná třída se ovšem už téměř výlučně týká krajských knihoven a několika knihoven městských. 42 specializovaných knihovníků, téměř výhradně z kategorie krajských knihoven, bylo zařazeno do třídy 13. Ostatní třídy jsou zastoupeny ojedinelé. Přestože pro odborné knihovnické profese je katalog prací stanoven až od třídy 6, cca 15 knihovníků bylo zařazeno ve třídách nižších, a to od třídy 1. Týká se obecních knihoven a tří kategorií městských knihoven. Tato zařazení nejsou v souladu s katalogem prací, tedy ani s příslušnou legislativou. Na druhé straně

nesprávné zařazení relativně malého počtu pracovníků do těchto tříd (srovnej se zařazením do obdobných tříd v roce 2003!) svědčí o tom, že změna mzdové soustavy mimo jiné významně přispěla k sjednocení v oblasti zařazování odborných knihovníků do srovnatelných platových tříd.

Pro 653 knihovníků ze specializovaných knihoven je nejčetnější třídou 9 (141 knihovnic), následuje třída 10 (123 knihovnic), třída 11 (113 knihovnic), třída 12 (86 knihovnic) a třídy 6 a 13 (31 a 30 knihovnic). Počet pracovníků v ostatních třídách je zanedbatelný. Také ve specializovaných knihovnách bylo 6 odborných knihovníků zařazeno ve třídách 1–5, tedy v rozporu s legislativními normami. Ve specializovaných knihovnách jako celku se ovšem situace v zařazení odborných knihovníků oproti roku 2003 zlepšila. *(Nejsou samozřejmě opět uvedena data o vysokoškolských knihovnách, málo reprezentativní údaje jsou k dispozici i o vojenských a školních knihovnách, s rezervou je nutné brát data knihoven kategorie „ostatní“.)*

Průměrná mzda za 1. pololetí roku 2003 činila v České republice 16 729 Kč (Český statistický úřad), průměrný plat pracovníka knihovny v tomto období dosáhl částky 13 692 Kč. Byl tedy 18 % (3037 Kč) pod celostátním průměrem. Byla-li v roce 2004 průměrná mzda v České republice 17 788 Kč a průměrný plat knihovnicka v 1. pololetí 15 520 Kč (což je 13 % – 2 268 Kč – pod celostátním průměrem), je možné konstatovat, že drtivá většina (odborných) knihovníků v České republice se i po přechodu na nový katalog prací a nový platový systém (16 tříd) pohybuje nadále hluboko pod celostátním průměrem. Z analýzy je zřejmé, že z celkového počtu knihovníků se i podle zvýhodněných tabulek (přílohy 2, 4 nařízení vlády 330/2003) nad celostátní průměr dostalo pouze 29,32 %, tedy necelá třetina. Ve třídě 8, která vyžaduje středoškolské vzdělání a je nejpoužívanější třídou pro profesi knihovnicka, činil průměrný plat 13 563 Kč, tj. o 24 % (4225 Kč) méně, než je celostátní průměr. Pod celostátním průměrem je i většina absolventů VOŠ (třída 9) a teprve někteří vysokoškoláci se do

PROCENTNÍ PODÍL OBSAZENÍ PLATOVÝCH TŘÍD PODLE POČTU FUNKČNÍCH MÍST			
	Veřejné knihovny %	Specializov. knihovny %	Knihovny celkem %
1. třída	0,08	0,02	0,10
2. třída	0,12	0,02	0,14
3. třída	0,04	0,06	0,10
4. třída	0,08	0,00	0,08
5. třída	0,05	0,02	0,08
6. třída	3,80	0,73	4,53
7. třída	10,81	0,61	11,42
8. třída	29,66	2,19	31,84
9. třída	21,00	3,35	24,35
10. třída	7,68	2,92	10,60
11. třída	7,11	2,70	9,81
12. třída	2,83	2,06	4,89
13. třída	1,00	0,72	1,72
14. třída	0,10	0,17	0,26
15. třída	0,00	0,02	0,02
16. třída	0,05	0,00	0,05
Celkem	84,40	15,59	100,00

TAB 4

stávají na republikový průměr. Jde o některé pracovníky, kteří jsou zařazeni ve třídě 10 a výše. Pozor! Také pouze v průměru. I ve třídě 10 a 11 jsou totiž v řadě knihoven vykazovány nižší průměrné platy, než je zmíněný průměr celorepublikový.

Uvědomíme-li si, že od třídy 12 jde v případě veřejných knihoven již téměř výhradně o krajské knihovny, resp. Národní knihovnu ČR a Moravskou zemskou knihovnu, že v uvedených třídách 10 a výše se již obvykle nacházejí vedoucí a ředitelé knihoven, tedy lidé s velkou zodpovědností za chod instituce, veřejný majetek a mnohdy desítky pracovníků (a vlastně svým způsobem i desetitisíce uživatelů), a dále že tito vedoucí pracovníci díky nadtarifním složkám (např. příplatky za vedení) tento průměrný plat samozřejmě výrazně zvyšují, celkový obraz platové situace českého knihovnictví příliš optimisticky nevypadá.

**PROCENTNÍ PODÍL OBSAZENÍ PLATOVÝCH TŘÍD
PODLE POČTU FUNKČNÍCH MÍST**

	Veřejné knihovny %	Specializov. knihovny %	Knihovny celkem %
1. třída	1,88	0,46	2,34
2. třída	14,36	0,02	14,39
3. třída	6,03	0,86	6,89
4. třída	6,06	0,87	6,93
5. třída	4,08	0,75	4,84
6. třída	4,99	2,03	7,03
7. třída	7,20	1,36	8,57
8. třída	8,78	1,92	10,70
9. třída	9,08	3,81	12,88
10. třída	8,64	3,29	11,93
11. třída	5,07	1,60	6,68
12. třída	2,99	1,80	4,79
13. třída	1,36	0,10	1,46
14. třída	0,29	0,00	0,29
15. třída	0,19	0,10	0,29
16. třída	0,00	0,00	0,00
Celkem	81,03	18,96	100,00

TAB 5

Reprezentativní jsou údaje z knihoven veřejných, ústředních specializovaných, lékařských, knihoven z oblasti výzkumu a AV ČR, částečně i knihoven kategorie *ostatní*, jež však je třeba brát s určitou rezervou, neboť zde může jít v některých případech o vyjádření odlišných tříd. Vzhledem k tomu, že analýza měla mapovat především situaci knihovnické profese, není zde platová situace dalších profesí v knihovnách blíže komentována. Porovnání průměrných tarifních měsíčních platů knihov-

nických a „neknihovnických“ profesí vyznává samozřejmě většinou ve prospěch knihovnických profesí (viz stupnice platových tarifů podle přílohy 2 nařízení vlády 330/2003). Rozdíl ve výši celkových průměrných měsíčních platů však již tak jednoznačné nejsou.

U knihovníků zařazených jako úředníci správního úřadu nebo úředníci územně samosprávného celku (*kterým přísluší platový tarif podle stupnice platových tarifů uvedené v příloze č. 4 k nařízení vlády č. 330/2003 o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě*) vypadala situace následovně viz tab. 6

Údaje se týkaly pouze 107 pracovníků veřejných knihoven (zaměstnanci obecních knihoven a knihoven v malých městech) a deseti pracovníků specializovaných knihoven

Takto tedy vypadá podle průzkumu situace v našich knihovnách – situace profese, která předpokládá **minimálně** středoškolské vzdělání, znalost alespoň jednoho světového jazyka (velmi často ovšem dvou i více), nadstandardní informační a počítačovou gramotnost, výborné komunikační dovednosti, nemluvě samozřejmě o znalosti literatury, všeobecném společenském a kulturním přehledu a **mnoha** dalších profesních kompetencích.

Celkově nízké platové ohodnocení pracovníků knihoven, jak víme, brání zásadní změně vzdělanostní, ale především věkové struktury, která by odpovídala postavení, funkcím a také požadavkům kladeným na současné knihovny jako jednu z klíčových složek vzdělávacího systému.

ZLATA HOUŠKOVÁ
zлата.houskova@nkp.cz

TAB 6

Třída	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Veřejné knihovny	2,55	5,46	4,5	0,5	0,6	8,4	38,6	38,7	7	1
Obecní knihovny	0,45	0,10	0,5			2,9	7,8	13,1	1	
MK do 5000	2,10	0,76	1,0		0,6	1,5	15,1	11,4	1	1
MK 5–20 000	4,60	3,00	0,5		4,0	15,7	14,2	5,0		

ZE ZAHRANIČÍ

> JARMILA BURGETOVÁ

Knihovny – cesta objevů
Téma 71. výroční konference IFLA

Letošní světový a informační kongres – 71. výroční konference IFLA je už za námi, ale stále je k čemu se vracet. Jeho hlavní téma znělo *Knihovny – cesta objevů* (Libraries – A voyage of discovery). Na IFLANETu se zájemci o knihovnické dění ve světě mohou podrobně seznámit s programem kongresu i s plnými texty velkého počtu referátů a příspěvků (<http://www.ifla.org/IV/ifla71/Programme.htm>), dokonce si mohou prohlédnout množství fotografií z kongresového programu k poznání atmosféry, v níž se jednání, společenské a kulturní akce konaly (http://strandos.no/IFLA2005/18_08/index.htm).

Zahájení kongresu bylo – jak už bývá zvykem – velice slavnostní. Obrovskou sportovní halu Spektrum zaplnily do posledního místa pět hodin před určenou dobou stovky knihovníků ze všech kontinentů a očekávaly příchod norského krále Harald V., pod jehož záštitou se kongres konal. Ten se zúčastnil nejen zahájení kongresu, ale také otevření nových prostor norské Národní knihovny. Po zdavících norské ministryně kultury Valgerd Svarstad Haugland, primátora Osla Per Ditlev Simonsena, předsedy Organizačního výboru Jona Binga a uvítacích slov předsedkyně IFLA Kay Raseroka, proběhl program plný hudby, tance i zádušných lyriků. Hlavní referát přednesl prof. Francis Sejersted o svobodě informací v moderní společnosti (<http://www.ifla.org/IV/ifla71/papers/185-Sejersted.pdf>).

Jako členka stálého výboru pro veřejné knihovny (Standing Committee for Public Libraries – SCPL) jsem se prioritně věnovala jednáním a programům, které připravila sekce veřejných knihoven včetně dvou samostatných zasedání výboru. Na prvním z nich mi předsedkyně Torny Kjekstad poděkovala za práci v tomto výboru ve dvou volebních obdobích 1997–2001 a 2001–2005 a předala děkovný list (certifikát) vedení IFLA. Zároveň zde byli představeni nově zvolení členové SCPL a mezi

nimi také reprezentantka SKIP Ing. Libuše Nivnická, ředitelka Knihovny Jiřího Mahena v Brně. Je dobře, že zde budeme i nadále zastoupeni.

Sekce IFLA pro veřejné knihovny je zařazena do velkého odboru knihoven, které slouží široké veřejnosti. Odbor připravil zasedání na téma *Veřejné knihovny a jejich partneři*, na němž promluví: Svanhild Aabo (Oslo University College) k významu veřejných knihoven (<http://www.ifla.org/IV/ifla71/papers/119e-Aabo.pdf>), Martha Choe (představitelka Nadace Billa a Melindy Gatesových) k partnerství (<http://www.ifla.org/IV/ifla71/papers/159e-Dorr.pdf>), Beth Hovius (Hamilton Public Library, Kanada) k partnerstvím veřejných knihoven, což podle autora představuje značnou „přidanou hodnotu“ pro komunitu (<http://www.ifla.org/IV/ifla71/papers/041e-Hovius.pdf>) a Liv Saeteren (Městská knihovna v Oslu) k nutnosti pracovat s nejrůznějšími partnery v obci (<http://www.ifla.org/IV/ifla71/papers/160e-Saeteren.pdf>).

Bohatě navštíveným programem, zaměřeným na práci veřejných knihoven, byla akce konaná v Městské knihovně v Oslu na téma *Služby knihoven pro multikulturní populaci*, na němž tato největší norská veřejná knihovna (Oslo Public Library) prezentovala své zkušenosti a výsledky.

Již tradičně se na výročních konferencích IFLA vyhláší výsledky soupeření o Cenu Nadace Billa a Melindy Gatesových (spojenou s výhrou jednoho milionu amerických dolarů). Vítězem pro rok 2005 se stala bangladéšská nevládní organizace, která v severním Bangladéši umožňuje lidem přístup k počítačům a internetu prostřednictvím loděk přeměněných v mobilní knihovny a školy (<http://www.gatesfoundation.org/Libraries/InternationalLibraryInitiatives/AccessLearningAward/default.htm>).

Zajímavou akci, která se z velké části zabý-

vala rovněž problematikou veřejných knihoven, bylo zasedání věnované *Výstavbě a zařízení knihoven*. Ředitelka Městské knihovny v Oslu Liv Saeteren prezentovala projekt výstavby nové budovy, jejíž zahájení se žel stále odkládá. Jens Lauridsen (Tårnby Public Library, Dánsko) hovořil o nových trendech v dánské architektuře knihoven a Helen Niegaard ze sekce IFLA pro budovy a vybavení knihoven informovala o Doporučeních pro výstavbu knihoven, které sekce připravuje a jejichž návrh představí na příštím kongresu IFLA. Měly by být vydány tiskem v roce 2007.

Samostatným programem SCPL bylo plenární zasedání sekce Veřejné knihovny s podnázvem *Knihovna jako ohnisko (hotspot)*. Program se věnoval aktuálním trendům ve veřejných knihovnách. Vystoupili v něm Rolf Hapel z Dánska (<http://www.ifla.org/IV/ifla71/papers/109e-Hape.pdf>), Carol van Nuys z Norska (<http://www.ifla.org/IV/ifla71/papers/120e-vanNuys.pdf>), Meeli Veskus z Estonska (<http://www.ifla.org/IV/ifla71/papers/108e-Veskus.pdf>) a Monica Medina Blanes ze Španělska (<http://www.ifla.org/IV/ifla71/papers/107e-transBlanes.pdf>).

V prvních dvou příspěvcích dominovala problematika digitalizace a modernizace přístupu k dokumentům včetně internetu a elektronických informačních zdrojů, dobré výsledky veřejných knihoven v Estonsku si vysloužily živý potlesk, stejně tak jako zkušenosti a nevšední

metody práce s mládeží ve španělské Barceloně.

Kongres IFLA je samozřejmě rovněž místem, na němž se probírají celosvětové problémy knihoven a knihovnictví. Velká pozornost byla např. věnována výsledkům činnosti Výboru pro autorské právo a další právní záležitosti (Committee on Copyright and other Legal Matters – CLM). Předseda této komise Winston Tabb na závěrečném plenárním zasedání podal zevrubnou zprávu jak o jednáních o „právu veřejného půjčování“ (Public Lending Right), tak o „Library-related Principles for the International Development Agenda of WIPO“, tedy zásadách, které by měly vést k lepšímu porozumění WIPO pro potřeby knihoven (<http://www.ifla.org/IV/ifla71/clm-councilRep2005.html>).

Z České republiky se kongresu v Oslu zúčastnili: Bohdana Stoklasová, Marie Balíková a Jindřiška Pospíšilová z Národní knihovny, Libuše Nivnická, ředitelka Knihovny Jiřího Mahena (nová členka SCPL), dále v Oslu byli kolegové Adolf Knoll, zástupce ředitele Národní knihovny, Karel Sosna, ředitel Parlamentní knihovny, Stanislav Kalkus z Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK, Pavel Krbec, ředitel Ústavu výpočetní techniky UK, Martin Vojnar z Vědecké knihovny v Olomouci.

Příští kongres IFLA, 72. výroční konference, se bude konat 20.–24. srpna 2006 v jihokorejském Soulu.

Mimořádná nabídka do fondu divadelní literatury

Činoherní klub, jedno z nejvýznamnějších divadel moderní české divadelní historie, slaví čtyřicetiny. Pro tuto příležitost se připravuje výpravná publikace zachycující prostřednictvím studií předních teatrologů, reflexí a vzpomínek významných herců jeho bohatou historii. Publikace **ČINOHERNÍ KLUB 1965–2005** vyjde začátkem prosince, předpokládán rozsah 552 stran, cca 600 černobílých fotografií, formát 180x225 mm, vázaná s přebalem, předpokládaná cena 499 Kč. Knihu si budete moci objednat za výhodných podmínek objednacím lístkem, který bude otištěn v prosincovém čísle tohoto časopisu.

Do čísla přispěli >

■ **Chris Batt** – Rada muzeí, knihoven a archivů Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku ■ **Ing. Aleš Brožek** – Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem ■ **Mgr. Zlata Houšková** – Národní knihovna ČR ■ **Doc. PhDr. Dušan Katuščák, PhD.** – Slovenská národní knihovna v Martině ■ **PhDr. Dana Lošťáková** – Ústřední knihovna UP v Olomouci ■ **PhDr. Jarmila Okrouhliková** – Knihovna UPM v Praze ■ **RNDr. Lenka Prucková** – Knihovna města Olomouce ■ **Linda Skolková** – ÚISK FF UK ■ **PhDr. Vesna Škodová** – Praha ■ **Daniela Wimmerová** – MK v Českém Krumlově

ZE ZAHRANIČÍ

> KAREL SOSNA
sosna@psp.cz

Český knihovník v zemi fjordů, jezer a hor

Knihovnické obci v Čechách, na Moravě a ve Slezsku je dobře známo, že letošní světový knihovnický a informační kongres – 71. výroční konference IFLA se konala ve dnech 14.–18. srpna v hlavním městě Norského království Oslu. Ještě předtím však v témže městě proběhlo ve dnech 10.–12. srpna formou předkonference IFLA 21. mezinárodní setkání parlamentních knihovníků, kterého se zúčastnilo 98 většinou ředitelů parlamentních knihoven z celého světa. Měl jsem tu čest být přítomen obou těchto významných profesních událostí a rád se prostřednictvím Čtenáře podělím o své poznatky a zážitky s ostatními svými kolegy a kolegy v jiných knihovnách.

Tradičně se nejdříve zaměřím na parlamentní odbornou předkonferenci, protože předpokládám, že o hlavním kongresu budou informovat někteří z dalších účastníků naší desetičlenné národní delegace. Předkonference s hlavním tématem „*Znalosti a informace pro parlamenty – předpoklad demokracie*“ se konala v budově norského parlamentu Stortingetu. První den jednání měl spíše teoretický charakter. Po oficiálním přivítání místopředsedkyně Stortingetu Inge Lonningovou a ředitelkou knihovny Gro Sandgrindovou byly norskými politiky (např. hlavními poradci vládnoucí i opoziční strany) předneseny příspěvky o specifickém charakteru konstitučně-parlamentní demokracie severských zemí a o potřebě strukturovaných znalostí a informací v procesu parlamentní legislativní, rozhodovací a kontrolní činnosti. Získat informaci dnes není problém. Jde ale o to, aby byla relevantní. Na rozdíl od minulosti se nyní ve své činnosti specializují i zákonodárci. Tomu musí odpovídat i specializace parlamentních informačních služeb – od referenčních až po analytické. Den byl zakončen prohlídkou parlamentu a návštěvou výstav „*Stortinget a unie mezi Norskem a Švéd-*

skem“, která byla otevřena letos ke stému výročí ukončení této unie jako začátku novodobé norské nezávislosti. Dlužno podotknout, že Norové si sté výročí své nezávislosti velmi hrdě užívají, a že i 71. výroční konference IFLA a všechny události s ní spojené byly prezentovány jako oficiální součást těchto celoročních oslav.

21. mezinárodní setkání parlamentních knihovníků: zleva Renata Blagniene, Litva, autor příspěvku, Eva Maláčková, Slovensko a závěrečné zasedání kongresu IFLA v jednacím sále hotelu Radisson

Druhý den byl věnován podrobnému seznámení se s prací a informačními službami parlamentní knihovny, včetně návštěvy jejich pracovišť. Pro mě osobně to byla mimořádná příležitost k výměně vzájemných postřehů a zkušeností s norskými kolegy a kolegy,

Vikingská loď, jejíž příď se stala logem a symbolem 71. kongresu IFLA

Norský venkovský dům

Královský palác v Oslu

protože obě knihovny jsou svou velikostí, počtem pracovníků, paletou služeb i mezinárodní spoluprací téměř totožné. Pro srovnání jen několik čísel (na prvním místě Norové, na druhém my):

- počet zákonodárců a zaměstnanců: 729, 781
- počet knihovníků: 13, 14
- počet výpůjček za rok: 6700, 9936
- počet svazků: 175 000, 200 000

Největší rozdíl spočívá v jiném postavení obou knihoven. Norská parlamentní knihovna není veřejná, resp. veřejné knihovny a informační služby poskytuje jen ve velmi omezené míře a zcela výjimečně. Významně se to projevuje zejména v počtu celkově poskytnutých informačních služeb za rok, který loni činil v Norsku 8850 a u nás 17 046. Norská parlamentní knihovna má na rozdíl od naší zavedenu velice využívanou 24 hodinovou monitorovací službu hlavních norských televizních a rozhlasových stanic, včetně denní výstřižkové služby celostátních, regionálních i místních novin, kterou v našem parlamentě zajišťuje tiskový odbor.

Velice zajímavý byl i blok věnovaný spolupráci severovýchodních parlamentních knihoven. Tuula Laaksovirta z Finska, Eva Falk ze Švédska, Hanne Rasmussen z Dánska, Kristin Geirsdóttir z Islandu a Gro Sandgrind z Norska představily jednu z nejrozvinutějších forem spolupráce v současném knihovnickém světě, zahrnující jak desítky let trvající pravidelnou výměnu dokumentů, lidí, informací a zkušeností, tak i např. společná sportovní klání nebo rodinná setkávání, při kterých hlavními hostiteli, včetně přípravy a podávání pokrmů, jsou povinně manželé našich knihovnic. Jenom společnou skandinávskou digitální parlament-

ní knihovnu po našem a slovenském vzoru ještě nemají. Nikdo z jejich zemí by prý nerozuměl finsky a bez Finů si tento projekt nemohou dovolit.

Třetí den byl zasvěcen analyticko-informačním službám parlamentů, tzn. činností, které u nás provádí Parlamentní institut. Kromě služeb Stortingetu jsme si na dané téma vyslechli příspěvky kolegyně a kolegů skotského, arménského, kanadského, izraelského, britského a japonského parlamentu.

Sekce knihovnických a vědeckých služeb pro parlamenty (tak zní nový oficiální název bývalé sekce parlamentních knihoven IFLA) byla opět velmi aktivní. Slovo uznání od kolegů z jiných knihoven o efektivně vedené mezinárodní spolupráci parlamentních informačních služeb se nám dostalo na semináři věnovaném praktické činnosti našich jednotlivých regionálních organizací, např. Asociací parlamentních knihoven Australasie, Kanady, Skandinávie, Latinské Ameriky, Asie a Pacifiku, východní a střední Afriky a dalších. V jeho rámci jsem měl možnost jako zástupce Evropy a korespondent Evropského centra pro parlamentní výzkum a dokumentaci <http://www.ecprd.org> seznámit zájemce o tuto problematiku s konkrétními příklady spolupráce evropských parlamentů, a to nejen v oblasti knihovnických a informačních služeb.

Z dalších ostatními účastníky příznivě hodnocených akcí naši sekce bych ještě uvedl workshop o řízení parlamentních knihoven v politickém prostředí majícím specifické nároky na odborný management a seminář o připravovaných standardech posuzování kvality produktů parlamentních informačních služeb. Ve workshopu se podrobně interaktivně probíraly např.

otázky, jako jsou zjišťování vlivu parlamentních informačních služeb na činnost parlamentu, potřebnost jejich nákupu od externích institucí, vliv specifického politického prostředí na práci informačních pracovníků, informační gramotnost v parlamentu jako celku, politická, kulturní a jiná omezení marketingu v parlamentním prostředí aj. Během výše uvedeného semináře se pak rozvinula velice zajímavá diskuse o blozích. Jsou blogy, weblogy a vlogy uznávaným informačním zdrojem pro práci zákonodárců? Zástupci Severní i Jižní Ameriky říkali bezvýhradně ano a hájili blogy jako nový druh tzv. občanského žurnalistu nebo dokonce i jako novou formu demo-

kracie. Jiní, včetně mně, zase tak velké nadšení neprojevovali. Po svém návratu z kongresu jsem ale zjistil, že již celkem intenzivně bloguje minimálně jeden náš poslanec <http://politik.bloguje.cz>.

Pro nedostatek volného času jsem z norských fjordů, jezer a hor viděl jenom osloský fjord, jedno z Oslu nejbližších sladkovodních jezer a nad Oslu se vypínající Holmenkolen se světově proslulým lyžařským skokanským můstkem. Mezi nimi v lesích pak koberce lesních jahod, ostružin a morušek, houštiny malin a záhony krásných zdravých hřibů, které nikdo nesbíral. Pochopil jsem, že moje cesta na sever začala.

Foto autora

Knihovny současnosti 2005 Seč 13.–15. září

Další ročník konference, tentokrát už třináctý, je za námi. Pokud si mohu dovolit osobnější tón, přiznávám, že na Seč se obvykle nijak zvlášť netěším – první, co se mi vybaví, je dlouhé vysedávání ve vydýchaných sálech a při troše smůly i vlezlá vlhká zima venku. Druhou stranou mince je však setkání s kolegyněmi a kolegy i to, že v programu se vždycky něco najde. A našlo se i letos a bylo toho dost. Hned první společné odpoledne, moderované Annou Stocklovou (ÚISK FF UK) a nazvané **Knihovny v digitálním světě**, přineslo řadu zajímavých vystoupení. V první polovině programu vystoupili postupně všichni tři popřevratoví vedoucí Katedry knihovnictví a informatiky, resp. Ústavu informačních studií a knihovnictví, tedy Jiří Cejpek (ten v zastoupení), Rudolf Vlasák a Richard Papík se zamyšlením o změnách ve vysokoškolském vzdělávání v našem oboru, dále učitelé ÚISK a po nich i studenti. Většinu těchto příspěvků najdete ve sborníku. Mě zaujala zejména úvaha prof. Cejpkova a velmi přehledné a zpracované vystoupení Hany Landové. Líbili se mi i studenti. Šlo většinou o doktorandy, řada z nich měla za sebou zahraniční stáž (a je to na nich vidět), jejich hlavní předností však byl neotřelý, místy i lehce provokativní a také zábavný přístup k tématům. Přitom jejich vystoupení měla i prak-

tický smysl a dotýkala se skutečných problémů (viz např. Knihovny v zasítovaném světě, Roboti mezi námi ad.).

Stejně zajímavý průběh měl i střeďeční program. Ze dvou sekcí **Nové možnosti internetu** a **Internet ve službách knihoven** jsem si vybrala tu druhou a nelitovala jsem. (O té první referuje její moderátor Aleš Brožek.) Hanuš Hemola (NK ČR), jenž měl sekci na starosti, rozdělil příspěvky do několika bloků: *Portály a služby v prostředí internetu*, *RFID technologie a jejich využití*, *Uživatelé knihoven*, *Nápady, problémy, informace*. Mělo to svou logiku, v podstatě se postupovalo od teoretických (resp. technologických) témat k praktickým zkušenostem. A téměř vše bylo zajímavé. Nikdy bych nevěřila, že mě může zaujmout referát o radiofrekvenční identifikaci (N. Andrejčíková), ale stalo se a doporučuji ho i vaší pozornosti, je otištěn ve sborníku. Technologie RFID totiž dokáže zázraky. V ústřední budově Vídeňských městských knihoven ji může našinec vidět v praxi. Čtenář si vybere v knihovně knížku, u turniketu, který ze všeho nejvíc připomíná elegantní patník, je položí, chytrá technologie sejme z čipu uloženého ve hřbetu knihy a ze čtenářovy karty potřebná data, vytiskne stvrzenku a je hotovo. Také zvládne inventarizaci fondu rychlostí 5000

knihovnických jednotek za hodinu a další záranky. Stojí to hodně, ale vzpomeňme si, co vše se nám před deseti lety jevílo jako sci-fi.

Knihovníci z terénu, kteří nové technologie i teorie uvádějí do praxe a jsou bezprostředně vystaveni nemilosrdnému soudu svých uživatelů, hovořili právě o těchto zkušenostech a ne nezajímavě. Vedle příspěvků, které lze najít ve sborníku, tu bylo ještě vystoupení Jaroslavy Štěrbové (MK v Praze), zabývající se knihovním řádem jakožto smlouvou mezi knihovnou a uživatelem, která musí být srozumitelná a věrohodná, musí respektovat platné zákony, musí obstát u soudu, a přesto nepokryje všechno. Co by však upravit měla, jsou reklamace a stížnosti uživatelů – knihovna si standardizovaným a právně podloženým postupem může ušetřit mnohé starosti, jak ukázal ve svém pozdějším vystoupení i právník Aleš Pejchal (viz níže). Marie Čadková z téže instituce si mj. povšimla i toho, že v síti knihoven pražské Městské knihovny ubývají senioři. Spekuluje se o několika příčinách, ale nesporně je to tak závažný jev (vzhledem k tomu, jaké procento uživatelů veřejných knihoven senioři tvoří a vzhledem k tomu, jak naše společnost stárne), že by to stálo za důkladnější průzkum. Radka Římanová z STK v Praze zmínila slovníkový výzkum, který si všiml i kritérií, podle nichž čtenáři vyhledávají literaturu ve fondu knihovny – a jsou to i taková hlediska, jako je velikost písma a kvalita papíru, přítomnost ilustrací, vzhled knihy... Zlata Houšková podrobila poměrně nemilosrdnému pohledu tezi o rovném přístupu ke službám knihoven. Položila řadu otázek zkoumajících, jak jsou na tom lidé s různými zdravotními handicapem a příslušníci národnostních menšin v našich veřejných knihovnách a bylo jasné, že na mnohé z nich nelze dát jednoznačně pozitivní odpověď.

Zajímavá však byla i další vystoupení a jsem přesvědčena, že jak koncepce, tak jednotlivá vystoupení této sekce se opravdu povedla.

Čtvrteční program nazvaný **Knihovny a programy** připravil a moderoval ředitel Národní knihovny ČR Vlastimil Ježek. Všechny referáty vyšly ve sborníku, takže opět jen několik poznámek. Při vystoupení právníka Davida Štrose na téma *Autorské právo a knihovny* postupně sílil hovor v sále, lidé odcházeli a přicházeli a řečníkovi, přestože dal k lepšímu řadu zaručených vtípů, vě-

novali stále menší pozornost. Podle mě se chovali adekvátně kvalitě vystoupení. Ředitel Dilie Jiří Srstka naopak auditorium zaujal stoprocentně. Téma *Zákonné licence na půjčování děl literárních a vědeckých v ČR a EU* totiž skrývá to, čemu se říká knihovnické tantiémy nebo platby autorům za užívání jejich děl ve veřejných knihovnách. Jde jen o to, kdo bude platit a na základě čeho, protože je jasné, že novela autorského zákona tuto povinnost bude obsahovat. Pozorní čtenáři našeho časopisu už o věci ledacos věděli předem, takže pro ně nebylo překvapením sdělení, že poplatky nebudou hrazeny z rozpočtu knihovny, ale uhradí je stát, a počet výpůjček se bude určovat na základě statistik vedených NIPOS. Poslední vystoupení, o kterém se chci zmínit je referát Aleše Pejchala *Knihovní řád ve světle přestupkového a trestního zákona*. Na praktických příkladech v podstatě rozvíjí a prohlubuje to, co naznačila Jaroslava Štěrbová předchozího dne. Upozorňuje na to, že knihovní řády většinou vznikaly v době platnosti zákona o jednotné soustavě knihoven, který se vůbec nezabýval např. otázkou práva na informace, či omezením přístupu k nim – to v případě neukázněných čtenářů. Mezitím vstoupila v platnost celá řada právních norem od Listiny základních práv a svobod po nový knihovní zákon a mnohá ustanovení knihovnických řádů tyto změny nerespektují, a proto by třeba před soudem neobstála.

Tím skončil odborný program 13. konference Knihovny současnosti. Pro úplnost je třeba ještě zmínit, že pobyt v Seči má i společenskou stránku, která zahrnuje udílení medaile Z. V. Tobolky, jemuž se věnujeme na jiném místě, večerní raut sponzorovaný firmami a v posledních letech i většinou neúspěšné pokusy firmy Albertina icome o uspořádání tábora. Letos se její pracovníci rozhodli na počasí vyzrát a uspořádali táborák virtuální v jídelně. Je nutné konstatovat, že role muzikantů, výčepních a hostitelů zvládli výborně, což potvrzovalo nejen množství zkonsumovaných buřtů a vypitých půllitrů, ale především velký pěvecký sbor, který se spontánně seskupil kolem jejich stolu. To však už je opravdu všechno. Pokračuje se za rok v polovině září a pokud nebude Junior centrum prodáno a změněno v luxusní hotel, tak opět v Seči.

HANA JIRKALOVÁ

Sekce Nové možnosti internetu

Oproti loňskému ročníku byla letos sekce věnovaná internetu rozdělena na dvě části. První měla být zaměřena na internetové technologie a techniky, protože službám byla vyčleněna druhá sekce nazvaná *Internet ve službách knihoven*. Pořadatelé si od této změny slibovali, že tak zazní méně přednášek a bude více času na diskuzi.

Úvodní vystoupení patřilo Naděždě Andrejčíkové z Cosmotronu Bohemia. V přednášce nazvané *Internet a moderní ICT v knihovnicích po novom*, ukázala, jak Advanced Rapid Library podporuje regionální funkce, pomáhá vytvářet a distribuovat výměnné fondy aj. Další referující Iva Celbová ze společnosti SEFIRA se zaměřila na *integraci knihovního systému do komplexní infrastruktury instituce*. Na rozdíl od první přednášky se tématu věnovala obecně bez zmiňování konkrétního softwaru. V diskuzi se však ukázalo, že společností vyvíjený systém Daimon se osvědčil např. při integraci systému užívaného studijním oddělením jako zdroje dat pro výpůjční systém. Velkou pozornost vyvolala přednáška Michala Krška z ÚISK o *vyhledávání multimediálních záznamů z rozsáhlých heterogenních sítí a internetu*, zejména demonstrace konkrétního hledání. Ten, kdo hledá na internetu audio a video soubory, má nyní pomocníka v <http://jyxo.cz/?dset=6> (Že funguje spolehlivě, předvedl M. Krsek na vyhledávání souborů týkajících se prostaty.)

Již tradičně zazněla informace o *novinkách v Souborném katalogu ČR*. Vystoupila s ní Eva Svobodová z Národní knihovny ČR. Je potěšitelné, že roste počet knihoven, které dodávají záznamy elektronicky. Zvýšil se i počet knihoven využívajících možnost aktualizovat údaje online pomocí interaktivního formuláře. Na závěr požádala přítomné knihovníky, aby ověřili odběr zahraničních periodik ve svých knihovnách, aby se Seriály staly spolehlivým nástrojem. Snad nejvíce dotazů se sneslo na Libuši Macháčovou z Vědecké knihovny v Olomouci, která hovořila o *využití systému Aleph-Cluster ke katalogizaci*. Podle jejích slov se nyní již jedná o opravdu sdílenou katalogizaci, která

šetří čas katalogizátorům, ale pro akvizitory je to nyní větší zátěž.

Milan Talich z Výzkumného ústavu geodetického, topografického a kartografického ve Zdi-bech ukázal, *jak tvořit webové aplikace XML s využitím webových služeb*. Největší pozornost věnoval webovým mapovým službám, přítomným je předvedl na překrývajících se mapách okolí Seče a upozornil, že sečský areál chybí na katastrální mapě. Užitečné bylo vystoupení Michala Pazderského a Antonína Vaishara z Kabinetu knihovnictví ÚČL FF MU v Brně. Připomněli, že stránky přístupné i handicapovaným uživatelům mají větší návěštnost než klasické stránky a náklady na jejich údržbu jsou nižší. Ukázali některé knihovnické stránky, které nespĺňují podmínky přístupného webu, a upozornili na fakt, že *pravidla pro tvorbu přístupného webu* jsou součástí návrhu novely Zákona č. 365/2000 Sb. Bude-li tato novela schválena, stanou se závaznými pro veškeré weby státní správy! Barbora Mertová ze společnosti Triáda zdůraznila, že knihovny jsou ze zákona (257/2001 Sb.) povinny zprostředkovávat občanům informace především ze státní správy a samosprávy. Jí popisovaná *elektronická publikace Solón* obsahující mj. informace o strukturálních fondech EU by tomu měla napomáhat.

Odpolední vystoupení na rozdíl od dopoledních chybí bohužel ve sborníku. Jako první po obědě hovořil Jiří Šilha ze společnosti LANius. Představil *systém Clavius REKS* vhodný pro knihovny pracující se společným softwarem. V současnosti již běží např. v Krajské knihovně Vysočiny. Jiří Effler z ASPI Publishing varoval před *nespolehlivostí webových stránek ministerstev obsahujících přehledy platných vyhlášek*. V angličtině přednášel Niram ben Elisar z Teldan Information Systems o *systému TdNet řešícím správu vydání a přístupu k nim*, a to jak k tištěným, tak elektronickým. Fungování demonstroval na příkladu knihovny v americké Indianě.

Jan Rydlo z ÚZPI seznámil přítomné s jednotlivými aplikacemi *Agronavigátoru*, který provozuje Ústav zemědělských a potravinářských informací

v Praze. Věra Kroftová ze Zemědělského výzkumného ústavu v Kroměříži přednesla *poznatky ze světového kongresu v USA*. Upozornila na databáze určené k řešení problémů s hladovějícími africkými dětmi a informovala, že usiluje, aby se do ní dostaly plné texty českých odborných elektronických časopisů. Alica Kmeťová ze Státní vědecké knihovny v Banské Bystrici se podělila s přítomnými o zkušenosti z *přechodu na knihovní systém Virtua*. Poslední vystoupení patřilo inter-nímu doktorandovi ÚISK Ivanu Bartošovi. Ten

dokončil svou přednášku z předchozího dne, v níž vykládal *základní koncept OAI-PHM* a vysvětloval, proč používat OAI.

Očekávání organizátorů, když letos přistoupili na rozdělení problematiky týkající se internetu do dvou sekcí, se naplnila. V sekci *Nové možnosti internetu* vystoupilo sice o deset referentů méně než loni, ale ukončena nebyla o moc dříve. Účastníci totiž využili prostoru k diskuzi a kladli řadu zajímavých dotazů.

ALEŠ BROŽEK

Noví nositelé medaile Z. V. Tobolky

Už poštěté předávali na konferenci Knihovny současnosti v Seči medaile Z. V. Tobolky předseda Sdružení knihoven ČR doc. PhDr. Jaromír Kubíček, CSc., a předsedkyně Nadace knihoven ČR PhDr. Jiřina Bínová Kádnerová. Tentokrát jimi bylo oceněno sedm českých knihovnic a tři čeští knihovníci.

— PhDr. Ivanka Horáková

po maturitě na plzeňském gymnáziu nastoupila v r. 1966 do Knihovny města Plzně. Do r. 1969 pracovala za pultem ústřední půjčovny pro dospělé, od r. 1970 se podílela na budování Obvodní knihovny v Plzni-Doubrovce. V r. 1975 byla jmenována do funkce vedoucí oddělení metodiky pro dětská oddělení v kraji. V letech 1976 až 1980 studovala na KKVI FF UK, rigorózní zkoušku v oboru složila v r. 1985. V r. 1987 nastoupila do funkce inspektorky pro knihovny na KNV. Od r. 1990 pracuje ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje jako náměstkyně ředitele pro řízení odborných knihovnických pracovišť.

— Mgr. Zlata Houšková

dostudovala v r. 1976 a kvalifikaci si zvýšila postgraduálním studiem oboru Výchova a vzdělávání dospělých. Pracovala ve Státní poslěze Národní knihovně ČR a také v Bezručově knihovně ÚKDŽ. Od r. 1991 se věnuje vzdělávání knihovníků v Národní knihovně ČR. Byla a je jedním z aktérů oživení knihovnické činnosti v ČR, podílela se na ustavení SKIP, aktivně pracuje v jeho sekcích – Klubu dětských knihoven a v Sekci veřejných knihoven. Je členkou výkonného výboru i předsed-

nictva VV a zároveň jejich tajemnicí. Stojí v čele projektů, jako je Týden knihoven, Březen – měsíc internetu či Noc s Andersenem.

— Hana Jirkalová

je absolventkou katedry knihovnictví a VI Filozofické fakulty UK z r. 1972. Jejimi zaměstnavateli se postupně stala nakladatelství Orbis, Panorama a od r. 1993 Academia až nakonec od r. 1997 Středočeská vědecká knihovna v Kladně. Od r. 1973, kdy začala jako elévka, se postupně propracovala přes redaktorku až na šéfredaktorku časopisu Čtenář. Díky péči, kterou tomuto knihovnickému časopisu věnuje, je Čtenář stále nepostradatelným rádcem a zdrojem inspirace pro stovky knihovníků.

— Mgr. Adolf Knoll

studoval na Filozofické fakultě UK a na univerzitách v rumunské Kluži a Bukurešti. V letech 1983 až 1985 absolvoval postgraduální studium na KKVI UK. V r. 1979 nastoupil do oddělení jmenné katalogizace Národní knihovny ČR, poté do oddělení doplňování zahraniční literatury. Po listopadu 1989 byl jako vědecký tajemník pověřen vedením Národní knihovny ČR až do výběru

nového ředitele, od r. 2004 je v této instituci ředitelem pro vědu, výzkum a mezinárodní vztahy. Od r. 1992 se věnuje otázkám digitalizace knihovnických sbírek. Díky svým odborným a jazykovým znalostem působil řadu let jako expert, podílel se např. na zpracování manuálu UNESCO a FAO o digitalizaci.

— PhDr. Ladislav Kurka

po ukončení studia na katedře knihovnictví FF UK v r. 1956 (rigorózní zkoušky složil v r. 1967) metodicky pečoval o vojenské osvětové knihovny. Pro jeho politické postoje na konci 60. let bylo jeho působení v tomto typu knihoven násilně přerušeno a jeho novým působištěm se stala Městská knihovna v Praze, kde pracuje dodnes. Významně se zasloužil o rekonstrukci a modernizaci ústřední knihovny MKP i desítek jejích poboček na sídlištích či ve starší městské zástavbě. Působí jako expert a poradce při přípravě projektů novostaveb či rekonstrukce knihovnických budov po celé republice. Zasloužil se též o vznik SKIP v 60. letech i o jeho obnovu před 15 lety.

— PhDr. Barbora Ramajzlová

absolvovala FF UK, obor knihovnictví a vědecké informace v r. 1980 a v r. 1987 získala v tomto oboru doktorát. Od r. 1981 pracuje na ČVUT, nyní jako vedoucí oddělení knihoven ve Výpočetním a informačním centru ČVUT. Zabývá se automatizací knihoven, organizací a řízením i informační výchovou. Je odborným garantem semináře Automatizace knihovnických procesů. Od ustavení Asociace knihoven vysokých škol ČR v r. 2002 je předsedkyní jejího výkonného výboru. Rovněž je členkou Ústřední knihovnické rady a uznávanou autoritou mezi knihovníky českých vysokoškolských knihoven.

— PhDr. Eva Ryšavá

náležela mezi významné představitele vědeckého života v Knihovně Národního muzea, které věnovala také většinu svého života. Přes politickou perzekuci se jí nakonec podařilo v letech 1965 až 1970 vystudovat na Fakultě sociálních věd a publicistiky UK – katedře knihovnictví a vědeckých informací, kde v roce 1972 získala doktorát. Již v roce 1968 nastoupila do oddělení knižní kultury Knihovny Národního muzea, které od roku 1991 vedla. Byla pověřena správou rozsáhlého fondu kramářských tisků. Za více než třicet let dokázala z této sbírky vytvořit jedinečný pramen

vědeckého studia, jak prokázala i hojnou publikační činností a účastí na vědeckých konferencích.

— Ing. Helena Slezáková

pracovala s výjimkou let 1988 až 1989 v Ústavu zemědělských a potravinářských informací, resp. v Ústavu vědeckotechnických informací pro zemědělství, a to od r. 1972 až do odchodu do důchodu v r. 2005. Začínala jako dokumentační pracovnice a vypracovala se až na zástupkyni ředitele odboru informačních fondů. Svou jazykovou a odbornou erudicí přispěla k rozvoji mezinárodní spolupráce s organizacemi, jako je FAO nebo Zentralstelle für Agrardokumentation und -information v Bonnu. Je bezesporu osobností, která významným způsobem přispěla k přetváření ÚZPI v moderní informační instituci.

— Mgr. Eva Svobodová

pracuje od roku 1978 ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové, kam nastoupila po absolvování SKŠ v Praze. V r. 1985 ukončila dálkové studium filozofie na Filozofické fakultě UK. V SVK prošla téměř všemi úseky knihovnické práce od služeb přes bibliografii a akvizici. Od roku 1991 pracovala jako vedoucí odboru doplňování a zpracování fondů. Zájem projevovala o automatizaci knihovnických procesů a retrokonverzi, kde dosáhla pozoruhodných výsledků ve zpracování regionálních dokumentů. Vedla tým, který zpracoval retrospektivní bibliografickou databázi seriálů Královéhradeckého kraje. Řešila projekty spojené s digitalizací regionálních novin a časopisů. S převzetím funkce ředitelky SVK v roce 2002 jí připadla starost i o výstavbu nové budovy.

— Doc. PhDr. Rudolf Vlasák

patří mezi zakladatele Ústřední technické základny čs. soustavy VTEI, kde v letech 1971 až 1991 působil jako koncepční pracovník. Později vedle výuky na ÚISK (od r. 1992) zastával funkci vědeckého poradce ředitele Národního informačního střediska ČR. Angažoval se rovněž v Mezinárodní federaci pro informace a dokumentaci a je autorem řady publikací a koncepcí. V r. 1993 byl habilitován a jmenován docentem, řadu let řídil ÚISK, nyní je zástupcem ředitele ÚISK. Přednáší i v Ústavu bohemistiky a knihovnictví Slezské univerzity, ve VOŠIS a na soukromé Vysoké škole v Karlových Varech. abr

Knihovna a architektura potřetí

Seminář knihovny Univerzity Palackého

Ve spolupráci s Asociací knihoven vysokých škol uspořádala knihovna Univerzity Palackého počátkem letošního září již třetí ročník odborného semináře s názvem: Knihovna a architektura. Záštitu převzala rektorka univerzity prof. Jana Mačáková. Každý z dosud organizovaných seminářů byl pro knihovníky i architekty výzvou, aby se společně zamysleli nad vizí knihovny jako celku, který by působil harmonicky, vyrovnaně, přátelsky a zároveň také dynamicky a měl i kvalitní technické základy, umožňující knihovně nezůstat pozadu za dnešním rychlým rozvojem informačních technologií.

Seminář se tedy stal již potřetí pracovním setkáním knihovníků a architektů, kteří tentokrát hledali cesty při řešení problému vytváření moderního a účelného interiéru knihoven. Téma semináře přilákalo do Uměleckého centra Univerzity Palackého v Olomouci, kde se setkání konalo, mnoho zájemců především z řad managementu knihoven. Knihovníci chtěli využít příležitosti setkat se s významnými architekty a dozvědět se, jakým způsobem je vhodné přistupovat k zařizování interiéru budovaných knihoven ať již v nových, nebo v rekonstruovaných budovách.

Přednášejícími byli ve velké většině architekti zabývající se projektováním interiérů, tedy i interiérů knihoven. Účastníkům semináře nastínili svou představu současné moderní knihovny. Podle ní tu musí být vymezena místa pro tiché studium, pro práci s počítači, ale i místa, kde si čtenáři kopírují texty z publikací, které knihovna vlastní. Důležité jsou rovněž prostory určené pro kolektivní studium a společné diskuze. Knihovny už nejsou místy, kde jsou informace skladovány pouze v knihách na regálech nebo získávány z internetu. Interiér dnešních knihoven by měl být přizpůsoben společenskému dění tak, aby si v jejich prostorách mohli návštěvníci vyměňovat informace s ostatními a učili se je zde i vytvářet.

Současné knihovny tak nabízejí příležitosti k vzájemným kontaktům a k posilování spolupřítelství mezi čtenáři. Nejnovějším trendem v knihovnách je kromě možnosti získávání nových informací také nabídka příjemného a pohodlného prostředí, místa k odpočinku s širokým okruhem doprovodných služeb, tzn. prostor pro občerstvení s možností nákupu jídla a pití, kluboven a výstavních ploch, prodejen knih, časopisů, suvenýrů a míst s dalšími doprovodnými službami. Aby lidé knihovnu navštěvovali rádi, k tomu přispívá také vhodné osvětlení místností, klid, pohodlný a přestavitelný nábytek a například také přímé osvětlení každého pracovního místa. V řadě knihoven se budují odpočinkové zóny s pohodlnými křesly i relaxačními lůžky. Program semináře zahájil svou přednáškou newyorský architekt *Henry Myerberg*, kterému se podařilo převést představu moderní knihovny do praxe v řadě školních knihoven v USA. Od roku 1999 za finanční podpory nadace „Robin Hood“ se podařilo jemu a jím vedené skupině architektů přeměnit 650 knihoven základních škol v New York City v nové, atraktivní knihovny a přilákat do nich velké množství dětí. Pro dětské čtenáře se pak tyto knihovny staly místem, ve kterém mohou smysluplně trávit svůj volný čas a získávat tu nové znalosti i dovednosti a kde si mohou zároveň hrát i odpočívat.

Velká část programu semináře byla věnována ergonomii pracovního prostoru člověka. V této části vystoupil architekt *Martin Kovařík*, předseda Asociace interiérové tvorby. Ve své přednášce chtěl management knihoven upozornit na některé aspekty spojené s ergonomií a poradit mu, jak komunikovat s architekty při prosazování požadavků na vybavení interiéru. Hned na počátku přednášky upozornil, že ideální stůl, židle a lampa v podstatě neexistují. Knihovníci by však měli především trvat na vybavení knihovny kvalitním nábytkem. Aby bylo možno rozlišit kvalitu výrobků, je potřeba po-

Výstava dětských výkresů

Architekt Roman Brychta při přednášce

chopit jejich správnou funkci a je nutné vědět, co všechno ergonomie zahrnuje. Vysvětlil, že ergonomie napomáhá člověku v jeho činnosti, snaží se optimalizovat jeho bezprostřední okolí. Není možné označit interiér knihovny za kvalitní, pokud není umístěn v kvalitním prostředí. Ukázal, co všechno má vliv na to, aby se lidé v knihovně dobře cítili a mohli tam bez problémů studovat i odpočívat. K nejtěžším úkolům projektantů budov tedy patří, aby byly vytvořeny optimální tepelné a vzdušné podmínky, a to ve všech ročních obdobích. Někdy je třeba teplotu v místnosti zvyšovat, jindy zase ochlazovat. Nesmírně důležité jsou také akustické podmínky a vhodné celkové i lokální osvětlení. Nesprávně zvolené osvětlení způsobuje rychlou únavu zraku, bolesti hlavy a celkovou nepohodu organismu. Osvětlení pracoviště by mělo být navrženo tak, aby bylo pohodlné, účelné, hygienické a estetické. Co se týče kvality stolu a židli, považuje architekt Kovařík za jeden z nejdůležitějších aspektů potřebné rozměry. Doporučil knihovníkům, aby do svých nově budovaných knihoven umísťovali stoly a židle s nastavitelnou výškou, aby lidé každé velikosti mohli u stolu studovat pohodlně. Takový nábytek je většinou dražší, ale rozhodně se vyplatí. Kvalitní nábytek vydrží déle a ovlivňuje i spokojenost uživatelů knihoven. Architekt Kovařík doporučil, aby poučený zadavatel na celé řadě požadavků nutných pro úspěšný provoz služeb knihovny trval, řešení jiných by měl ponechat odborníkům.

Zajímavou částí programu bylo vystoupení architektky, docentky *Michaely Brožové*. Název jejího příspěvku zněl *Architektura a knihovny, úhel pohledu: interiér*. Její přednáška mapovala souvislosti architektury knihoven s aspekty ergonomickými, psychologickými a zdravot-

ními, ale i estetickými, kulturními a spirituálními. Na příkladech nejméně deseti současných domácích i zahraničních knihoven zhodnotila jejich interiér z hlediska architekta. Všimla si např. umístění informačních tabulí, šatních skříněk, přístupu k počítačům, umístění studijních míst i bezbariérového přístupu k počítačům. Současně hned vysvětlila, jak je možno vyhnout se nedostatkům a upravit interiér knihovny co nejvhodnějším způsobem, bez ztráty funkčnosti služeb v knihovně.

Architekt *Roman Brychta* vysvětlil, že interiér veřejné budovy – knihovny, vizuální styl instituce a komunikace budovy s uživatelem vzniká ve spolupráci mezi architektem, grafickým designérem, výtvarnými umělci a webdesignérem. Tvrdil, že: „*Interiér budovy v sobě zahrnuje jednotné (kompatibilní) řešení vlastního prostoru interiéru (mobiliář, barevné řešení), které se propojuje s dalšími složkami (orientační systém, výtvarné dílo, grafický manuál a online prezentace...)*. Interiér budovy tak překračuje fyzické hranice vlastní budovy.“

Dr. Alfred Pfoser, ředitel Vídeňských městských knihoven, předvedl interiér novostavby ústřední budovy, která se stala špičkovou evropskou knihovnou i krásnou architekturou. Předností knihovny oceňovanou návštěvníky je především její poloha ve středu města se snadnou dostupností městskou hromadnou dopravou, její interiér a také knihovní fond. Tyto přednosti dosvědčuje vysoká návštěvnost. Služby knihovny splňují veškeré kvalitativní technické požadavky, a navíc respektují vídeňskou kavárenskou tradici – ve 4. nadzemní podlaží funguje kavárna a restaurace.

Dr. Bohdana Stoklasová nastínila představu managementu Národní knihovny ČR o nové budově. Vysvětlila, že: „Vizi nové budovy lze

představit ve formě jednoduchého grafického vyjádření. Na obvodu barevného kruhového modelu jsou umístěny zóny přístupné všem návštěvníkům knihovny bez jakýchkoli omezení. Čím blíže ke středu, tím více omezení.“

Za důležité rysy nové budovy, která je v současné době ve stadiu přípravy zadání pro mezinárodní veřejnou architektonickou soutěž, zadavatel považuje dokonalou světelnou, tepelnou a zvukovou pohodu. Nedostatky v těchto oblastech jsou odstranitelné vždy velmi obtížně a s velkými náklady, některé nedostatky dokonce odstranit nelze. Nová Národní knihovna ČR by měla být stavbou plnou světla jak denního, tak umělého. Nábytek by měl být přestavitelný, současně však pevný a dobře udržovatelný. Dr. Stoklasová představuje o zařízení nové budovy konfrontovala s fotografiemi interiéru zahraničních knihoven, které navštívila a ze kterých si může vzít Národní knihovna ČR jako vyhlášovatel soutěže příklad.

Celý seminář vyvrcholil panelovou diskuzí, kterou vedli *profesor Andrew Lass a ing. Martin Svoboda*. Panelové diskuze se zúčastnili architekti, *ing. arch. Milena Vitoulová, ing. arch. Martin Kovařík a knihovníci dr. Stoklasová a dr. Kurka*.

Součástí semináře byla účastníky hojně navštěvovaná doprovodná výstava výrobků sponzorujících firem, která doplnila jejich znalosti, potřebné pro kvalitní pojetí dobře fungujícího interiéru.

Celé představení oživovala výstava výkresů, které nakreslily děti ve věku od pěti do osmi let a vyjádřily v nich svoji představu knihovny.

Příspěvky ze semináře budou zahrnuty do sborníku, který vyjde do konce letošního roku a který všichni účastníci obdrží zdarma. Ostatní si ho mohou objednat v knihovně Univerzity Palackého v Olomouci.

DANA LOŠŤÁKOVÁ (lostak@rupnw.upol.cz)

Foto Aleš Horák

KRONIKA

Erat unus cantor bonus

Dne 20. října 2005 uplynulo 100 let od narození **univerzitního profesora RNDr. FRANTIŠKA HYHLÍKA**, který přednášel v letech 1957–1965 psychologii čtenáře a pedagogickou psychologii na tehdejší katedře knihovnictví Filozofické fakulty UK v Praze. I když od roku 1962 řídil katedru výchovy a vzdělávání dospělých na Fakultě sociálních věd a publicistiky, u knihovníků až do roku 1973 i nadále vedl některé diplomní práce a zkoušel u státních závěrečných zkoušek. Mnozí absolventi vzpomínají na jeho poutavý způsob výuky i na vlídné jednání.

JAK VYSLOVOVAT JMÉNA CIZÍCH AUTORŮ

Rubriku připravujeme ve spolupráci s Jednotou tlumočnicků a překladatelů, tituly do ní vybíráme z nabídky nakladatelů.

JAEGGYOVÁ, Fleur [**džegijová, flér**]: *Proleterka*

PERRY, Paul – MOODY, Raymond A. [**pery, pól – múdy, rejmond ej**]: *Opětovná setkání*.

Shledání se zemřelými

SCRUTON, Roger [**skratn, rodžr**]: *Estetické porozumění*

WILLMOTT, H. P. – MESSENGER, Charles – CROSS, Robin [**wilmot, ejč pí – mesindžr, čárls – kros, robin**]: *Druhá světová válka*

KNIHOVNA ROKU 2005

Letošní ročník soutěže **Knihovna roku** byl v mnohém směru zlomový. Už sama úroveň přihlášených knihoven byla na dosud nejvyšší úrovni. Od prvních okamžiků bylo porotě jasné, že při výběru té nejlepší knihovny bude sehrávat významnou roli vedle umístění a vybavení knihovny, také spolupráce se zřizovateli i pověřenou knihovnou a především osobnost jednotlivých knihovníků.

Již po šesté se komise vydala na cestu, do užšího kola soutěže postoupilo dvanáct knihoven, které bylo třeba navštívit a porovnat jejich bohatou činnost.

Třetí ročník, kdy cenu **Knihovna roku** vyhlašuje ministr kultury, znamená také konec mandátu první komise v historii této soutěže.

Tato komise (viz snímek vpravo nahoře) byla pracovně nazvána „SRPŠ“ – to proto, že PaedDr. Vladimír Raška (ředitel Knihovny Karla Dvořáčka ve Vyškově) je představován jako „otec myšlenky Týdne knihoven“, Mgr. Ladislav Zoubek (ředitel Městské knihovny v Děčíně) je „otcem záměru obnovit soutěž pro knihovny v malých obcích“, Mgr. Milena Kodýmová (ředitelka Městské knihovny v Jindřichově Hradci) je „mamkou všech malých knihoven a jejich knihovníků“, což jako předsedkyně této komise mnohokrát dokázala. Od počátku pomáhala soutěžit uvádět v život Daniela Wimmerová (pracovnice Městské knihovny v Českém Krumlově), která si vzala za úkol poctivě doložit veškeré dění v průběhu soutěže (doplňené dokumentárními fotografiemi L. Zoubka). Benjamínkem komise byla Mgr. Zdeňka Daňková (ředitelka Městské knihovny v Šumperku), úřadující předsedkyně sekce veřejných knihoven SKIP a nadšená podporovatelka celého záměru.

V průběhu uplynulých let navštívila komise 42 knihoven a najezdila mnoho kilometrů po naší krásné vlasti. Každé setkání bylo obohacující příležitostí k poznání báječných lidí.

Skončila etapa hledání a prvotních pokusů, svým nástupcům komise předává „dobře promazaný, fungující a správně nasměrovaný stroj“.

NOMINOVANÉ KNIHOVNY

KNIHOVNA
ROKU
2005

BOLERADICE

(okres Břeclav, kraj Jihomoravský)
Knihovník Jan Horák

Knihovna je umístěna v budově obecního úřadu, má veřejně přístupný internet, využívá knihov-

nický program LANius – je dokončováno vkládání záznamů do počítače. Knihovna má velmi rozmanitou kulturní činnost, netradiční a nápadité formy práce s veřejností. Z nejzajímavějších akcí pro děti jsou **Moje zvířátko** (děti píší, malují a fotografují), **Poprvé do školy – poprvé do knihovny**, **Výpravení o nejmilejší knížce**. Pro dospělé – **Výstava betlémů s vánočním koncertem**, křest knihy **Naše staré Boleradice**. Při knihovně působí Klub seniorů. Významný podíl na úspěchu knihovny má knihovník Jan Horák – výrazná osobnost jihomoravského knihovnictví, bývalý profesionální knihovník a stále aktivní člen SKIP.

BOŽETICE

(okres Písek, kraj Jihočeský)
Knihovnice Marie Jelínková

Zvláštní ocenění Ministerstva kultury ČR **Za tvůrčí zvládnutí a propagaci moderních informačních technologií v knihovně velmi malé obce.**

Knihovna patří do kategorie „nejmenších“, a přece je významná svým postavením v obci. Je plně automatizovaná, využívá knihovnický program CLAVIUS (dokonce knihovnice školí a pomáhá při jeho zavádění ostatním kolegyním v okolí). Je zde veřejně přístupný internet. Oblíbené jsou akce pro veřejnost. Pro děti knihovnice připravuje a vymýšlí skládačky, kvízy a rébusy. Nejoblíbenější akcí je **Mekářiš dop inaps** (čti odzadu a pochopíš) a společné vymýšlení nových pohádek. Zkrátka nepřijdou ani dospělí, jimž jsou určeny internetové lekce pro seniory, **Den krásy** pro ženy nebo **Posezení nad kronikami obce**. Velmi dobrá je spolupráce s pověřenou knihovnou (Městská knihovna v Milevsku), fond je pravidelně doplňován výměnnými soubory knih. Knihovnice je absolventkou jihočeského rekvalifikačního projektu **Knihovna – informační centrum obce**. Kulturní dění v obci si nelze představit bez její účasti.

DOLNÍ ŽANDOV

(okres Cheb, kraj Karlovarský)
Knihovnice Monika Křížová

Knihovnice této knihovny je zároveň pracovníci Městské knihovny v Chebu. Od toho se odvíjí

velmi dobrá spolupráce s pověřenou knihovnou. Fond je pravidelně doplňován výměnnými soubory knih a nezanedbatelná je také MVS. V knihovně je veřejně přístupná internetová stanice, ale zatím nevyužívá žádný knihovnický program. Činnost je zaměřena především na dětské čtenáře – pro ně jsou připravovány kvízy a soutěže, které přesahují rámec obce do celého mikroregionu. V dosídleném regionu, kde lidé stále ještě hledají vztah k místu svého bydliště, odvádí knihovna poctivou a velmi potřebnou práci.

HAVLÍČKOVA BOROVÁ

(okres Havlíčkův Brod, kraj Vysočina)
Knihovnice Jaroslava Hájková

Knihovna roku 2005

Rodný domek Karla Havlíčka Borovského (kulturní památka ve vlastnictví obce) dnes slouží spojenému kulturnímu zařízení (památník K.H.B. + informační centrum + obecní knihovna), které je přístupné každý den od 9 do 16 hodin. Knihovnice je zároveň místostarostkou, a tak spolupráce se zřizovatelem je na výborné úrovni. Jako jedna z prvních v regionu začala knihovna využívat knihovnický program LANius, dnes je provoz knihovny plně automatizován. Je zde veřejně přístupný internet s bezdrátovým připojením. Dobrá je i spolupráce s pověřenou knihovnou, již je Krajská knihovna Vysočiny. Čtenáři a badatelé mohou také využívat fond muzejní knihovny. V knihovně se schází pěvecký kroužek **Borovánek**, vzniká tu také obecní zpravodaj **Borovské listy**. Knihovnice se zaměřuje na získávání rozličných grantů – VISK, PIK, Knihovna 21. století, Česká knihovna, krajské granty. Vznikají tak velmi zajímavé projekty – **Poznej Havlíčkův kraj**, **Havlíčkovy oslavy**, doplněné živými obrazy z Havlíčkova života nazvanými **Klíčovou dírkou**. Podílí se také na vydávání knih o historii a osobnostech regionu. Do svých aktivit intenzivně zapojuje i děti, v nichž pěstuje trvalý vztah k tradicím

v místě a neokázalé vlastenectví. Knihovna je skutečným informačním a komunitním centrem obce.

KOŠTÁLOV

(okres Semily, kraj Liberecký)
Knihovnice Lenka Barochová

Knihovna je informačním a kulturním centrem obce. Její fond je průběžně vkládán do počítače (program LANius) a v nejbližší době se chystá spuštění elektronického výpůjčního protokolu. Je zde veřejná internetová stanice s bezdrátovým připojením. Příkladná je i spolupráce s pověřenou Městskou knihovnou v Semilech. Činnost knihovny se zaměřuje především na seniory (např. beseda se spisovatelkou Marií Kubátovou) a děti. Vznikají zde zajímavé projekty. **Leporelo o historii obce** – od pravěku po současnost – ilustrují a píší děti nebo **nekonečná kniha básní** obsahující básně dětských čtenářů spojené v dlouhý svitek. V nejbližší době se knihovna bude podílet na rekvalifikačním kurzu, který připravuje obec ve spolupráci s úřadem práce. Bude zde probíhat výuka jazyků a kurzy práce s počítačem.

NÝDEK

(okres Frýdek – Místek, Moravskoslezský kraj)
Knihovnice Helena Szycemczková
a Emilie Martynková

Dvojjazyčná (česko-polská) knihovna v příhraniční obci. Je plně automatizovaná, využívá knihovnický program LANius. Fond je doplňován výměnnými soubory z Městské knihovny

v Třinci a polskými knihami z Karviné, úzká je spolupráce s Obecní knihovnou v Bystřici. Knihovna má velmi dobré vztahy se samosprávou. Paní H. Szycemczková je bývalá profesionální knihovnice s bohatými zkušenostmi, které neváhá s elánem a energií sobě vlastní uplatňovat. V současnosti působí také jako kronikářka obce.

SKRBEŇ

(okres Olomouc, kraj Olomoucký)
Knihovnice Marie Nerušilová a Jiří Vymětal

Nové velmi atraktivní prostory knihovny vznikly přístavbou obecního úřadu. Je zde veřejná internetová stanice. Knihy jsou řazeny tematicky, knihovna má vlastní knihovnický program, který ovšem nekoresponduje s ostatními knihovnami v síti. Od září je plánováno spuštění automatizovaného provozu. Velmi dobrá je spolupráce s pověřenou knihovnou, již je Knihovna města Olomouce, i se samosprávou. Činnost knihovny je výrazně zaměřena na život v regionu – představení místních rodáků – malířů, fotografů, sběratelů. Knihovna získává a půjčuje materiály o okolních obcích. Každý měsíc je tu instalována nová výstava. Akce knihovny jsou dokumentovány v kronice. Bývalá profesionální knihovnice a mladý začínající učitel se ve vedení knihovny vhodně doplňují a tvoří sešranou dvojici.

STRÁŽOV

(okres Klatovy, kraj Plzeňský)
Knihovnice Jana Tremlová,
kulturní pracovníce Eva Semelová

Zvláštní ocenění Ministerstva kultury ČR **Za pestrou a široce rozvinutou komunitní práci s veřejností**

Knihovna je spojená s informačním centrem obce. Je zde veřejně přístupný internet. Prostřednictvím knihovnického programu LANius jsou záznamy o fondu vkládány do počítače a v nejbližší době se počítá se zavedením elektronického výpůjčního protokolu. Díky spolupráci knihovnice a kulturní pracovnice vznikají velmi zajímavé programy, kterých se veřejnost velmi ráda zúčastňuje. Knihovna je skutečným informačním a komunitním centrem obce. Vedle Klubu seniorů zde působí i Klub juniorů. Mezi nejzdařilejší akce patří **Dlaždičkařada, Sádrování**, ale hlavně **Král letních čtenářů** – jen on se může pochlubit tričkem se zajímavým logem. Knihovna dává prostor pro setkávání a seberealizaci i občanům se zdravotním postižením.

ÚJEZD (okres Zlín, kraj Zlínský) Knihovnice Petra Jarošová

Knihovna je umístěna v Domě služeb, nabízí veřejně přístupný internet. Je plně automatizována,

využívá knihovnický program KP-win. Příkladná je spolupráce se samosprávou i pověřenou knihovnou ve Valašských Kloboukách. Činnost knihovny je orientována převážně na mládež – dokládají to zajímavé akce, jako např. **Písmák roku** nebo **Příběh památného stromu**. Knihovna má nezaměnitelný podíl na kulturním životě obce, o svých akcích vede kroniku a pravidelně přispívá do obecního zpravodaje. Příjemné prostředí knihovny přímo vyzývá k delšímu setrvání. Pro malé návštěvníky je připraven i dětský koutek.

VELKÉ POPOVICE (okres Praha-východ, kraj Středočeský) Knihovnice Helena Papírníková

Obec má velkou kulturní tradici, bydli zde například básník Svatopluk Machar.

I když knihovna patří mezi „starobylé“ instituce obce (je umístěna v Borského vile), rozhodně není zastaralá. Je moderně a účelně vybavena, má plně automatizovaný provoz (využívá knihovnický program LANius) a je tu i veřejně přístupný internet. Přesto již stávající prostory nestačí a zřizovatel má připravený velkorýsý projekt nové knihovny, která vznikne nástavbou stávající školní jídelny. Knihovnice je členkou obec-

ního zastupitelstva, pravidelně přispívá do obecního zpravodaje, na jehož tvorbě se aktivně podílí, a je také kronikářkou obce. Velmi dobrá spolupráce je s pověřenou Městskou knihovnou v Říčanech. Činnost knihovny je zaměřena na seniory (donášková služba) a především na děti. Úzká vazba na Základní uměleckou školu je vidět na každém kroku – ať už jsou to pravidelné výstavy dětských prací nebo kulturní programy, kde opět vystupují žáci této školy.

VÍTĚJEVES (okres Svitavy, Pardubický kraj) Knihovnice Ludmila Procházková

Knihovna byla nedávno přestěhována do upravených prostor v budově obecního úřadu a ještě voní novotou. Používá knihovnický program CLAVIUS – v současné době jsou záznamy o knihách vkládány do počítače. Je zde veřejně přístupný internet. Dobrá je spolupráce s pověřenou knihovnou ve Svitavách, odkud jsou pravidelně dováženy výměnné soubory knih. Činnost knihovny je zaměřena na dětské čtenáře a seniory. K pořádání akcí pro veřejnost slouží velmi vkusně vybavená hala přímo navazující na knihovnu.

ŽERNOV (okres Náchod, Královéhradecký kraj) Knihovnice Marie Jirková

Nejmenší obec, která byla v tomto roce do soutěže přihlášena. Knihovna je umístěna v budově obecního úřadu, je zařízena účelovým nábytkem, který je mobilní a díky tomu lze prostor knihovny využívat i pro jiné účely – např. jako volební místnost. Je zde veřejný internet s bezdrátovým připojením. Vzhledem k velikosti obce má knihovna klasický provoz, nepoužívá dosud žádný knihovnický program. Dobře spolupracuje s knihovnou v Červeném Kostelci, odkud si svůj fond pravidelně doplňuje výměnnými soubory. Knihovnice se zaměřuje především na práci s dětmi, u nichž požívá neobvyklé důvěry. Je pro ně „vrbou“ i rádčyní a s mnohými z nich ji váže silné citové pouto. V knihovně mají vždycky čas na popovídání nebo namalování zajímavých prázdninových zážitků.

Připravila **DANIELA WIMMEROVÁ**
wimmerova@knih-ck.cz
Foto Ladislav Zoubek

Čechové velcí i malí aneb Co přinesl Týden knihoven 2005

Letošní Týden knihoven se v českých knihovnách uskutečnil ve dnech 3.–9. října 2005. Knihovny v této době svým čtenářům či uživatelům nabídly množství atraktivních akcí nejrůznějšího charakteru.

Celý Týden knihoven se nesl ve znamení motto *Velcí a malí Čechové*. Motto na jednu stranu nepochybně představovalo jednotící prvek, na druhou stranu poskytovalo knihovnám dostatek prostoru pro vlastní interpretaci a následné zpracování tématu. Mohly tak do svého programu zahrnout jednak pořady o známých osobnostech či besedy za účasti těchto osobností, jednak setkání dospělých

Průkazka účastníka těšínského knihovnického happeningu

a dětí či zamyšlení nad dnešními úspěšnými studenty a budoucími velkými Čechy. Týden knihoven však mohl být pojat i multikulturně, případně využít jako vhodná příležitost pro setkání občanů s představiteli místní správy. V neposlední řadě bylo možno akce pořádané knihovnou spojit s konkrétní osobností.

Jak se tedy českým knihovnám podařilo téma *Velcí a malí Čechové* naplnit v praxi? Například na již sedmém knihovnickém happeningu, který se uskutečnil 30. září v Českém Těšíně a předznamenal nadcházející týdenní knihovnický svátek, se velcí Čechové (v civilu knihovnice a knihovníci) na jedno odpoledne proměnili v malé Čechy. V souladu s vyhlášeným mottem se totiž letošní happening nesl ve znamení Večerníků. Tento tradiční dětský televizní pořad, který

v letošním roce slaví své čtyřicáté narozeniny, byl v rámci soutěžního klání družstev regionálních organizací SKIP představen nejrůznějšími uměleckými prostředky. Pražské mužstvo (přesněji řečeno žensko) například využilo formy semináře, reprezentanti dalších regionů sklídili aplaus publika díky věrnému ztvárnění postav Krakonoše, Trautenberka či například Karafiátových Broučků.

Při happeningu byl také M. a J. Královcovým, zkladatelům dětského hospice v Malejovicích (<http://www.klicek.org/hospic/>), předán šek na částku 188 000 Kč, které byly získány díky sbírkám v knihovnách. V příštím roce bude knihovnický happening zajištěn pražskou organizací SKIP ČR.

Samotný Týden knihoven byl zahájen v pondělí

3. října, kdy se celkem 112 knihoven zapojilo do tzv. Velkého Říjnového Společného Čtení (VŘSČ). Letos bylo věnováno Boženě Němcové, jedné z nejvýznamnějších Češek 19. století. Čtenáři i knihovníci si připomněli 150. výročí prvního vydání jejího díla *Babička*, o jehož přetrvávající oblibě svědčí i celkové páté (z českých knih druhé) místo v loňské anketě *Moje kniha*, v níž byl zjišťován nejoblíbenější knižní titul obyvatel ČR (viz též <http://www.mojekniha.cz/>). Ke čtení se připojila např. také Knihovna Českého rozhlasu, z níž byly dokonce uskutečněny živé vstupy do rozhlasového vysílání.

Do tzv. Provázkiády, při níž uživatelé projevují svůj vztah ke knihovně navázáním provázku, se letos zapojilo téměř 80 knihoven a více než 88 000 čtenářů, kteří navázali přes 11 000 provázků o celkové délce přesahující 5,5 kilometru. Podrobně aktualizované výsledky ze zúčastněných knihoven jsou k dispozici na adrese <http://provazkiada.knihovna.cz/>.

Rejstřík dalších akcí organizovaných jednotlivými knihovnami byl velmi široký: Ve 40 knihovnách se uskutečnilo setkání se zástupci samosprávy a státní správy, ve 161 knihovnách byly součástí Týdne knihoven Dny otevřených dveří. Na bazary a prodej vyřazených knih vsadilo 137 knihoven, registrací zdarma čtenářům nabídlo 237 institucí, dále byly čtenářům 253 knihoven odpuštěny dlužné částky. Šestnáct knihoven při příležitosti Týdne knihoven otevřelo nové prostory, 207 knihoven věnovalo pozornost popularizaci internetu, 43 se zaměřilo na prezentaci elektronických zdrojů. 211 knihoven uspořádalo akce pro speciální skupiny, 146 knihoven zorganizovalo besedy, ve 250 knihovnách se uskutečnily výstavy a další akce. Akce přímo spojené s *Velkými a malými Čechy* ohlásilo na 155 knihoven.

Do příprav Týdne knihoven se často aktivně zapojili i občané obcí, např. v Uherském Hradišti čtenáři své Knihovně Bedřicha Beneše Buchlovana zapůjčili 22 různých vydání *Babičky*, v Běhovicích pro uspořádání výstavy obyvatelé přispěli dokonce 35 různými vydáními.

Cílem tohoto příspěvku sice není detailně zachytit vše, co se v Týdnu knihoven odehrálo, přesto pro ilustraci uvedme ještě několik dalších příkladů realizovaných akcí, které ostatně mohou dalším knihovnám posloužit jako inspirace, ať již pro příští ročník Týdne knihoven nebo pro jiné vhodné příležitosti:

V Městské knihovně v Novém Bydžově si Týden knihoven připomněli mj. šitím panenek pro UNICEF, v Městské knihovně Litvínov pasováním prvního čtenáře rytíři Knihomoly, v Místní knihovně Babice, která zároveň oslavila desáté výročí svého otevření v nových prostorách, proběhlo pro změnu slavnostní pasování druháků tetkou Abecedkou.

V Krnově byla uspořádána výstava obrázků z českých dějin, v Českém Krumlově Den s Adalbertem Stiftem, od jehož narození letos uplynulo právě 200 let, v Knihovně Petra Bezruče v Opavě bylo k vidění netradiční dramatické ztvárnění Hugových *Bídňků* a dále bylo možno zúčastnit se semináře *Jak vzniká kniha*. V Knihovně Matěje Josefa Sychry ve Žďáru nad Sázavou se s čtenáři setkal sběratel knihy *Babička* J. Kreibich, malým čtenářům pak pracovníci knihovny umožnili vyzkoušet si samostatné vracení a půjčování knih; některé taje knihovnické profese ostatně odhalili rovněž čtenáři v Městské knihovně Rosice.

Městská knihovna Sedlčany ve spolupráci se Sdružením Krajka, SKIP ČR a Spolkem sběratelů a přátel exlibris vyhlásila celostátní soutěž *O nejhezčí krajkové exlibris*. V Městské knihovně v Litomyšli se uskutečnila např. výtvarná a literární soutěž tematicky zaměřená na *Babičku* Boženu Němcovou i vlastní *babičky* malých čtenářů či beseda s Pavlem Muchkou z Národního muzea, v Knihovně Nové Veselí proběhlo pásmo hádanek a detektivních příběhů.

V Národní knihovně ČR proběhla pod názvem *Co nevíte o digitalizaci a bojíte se na to zeptat* beseda s A. Knollem, světově uznávaným odborníkem v oblasti digitalizace. Městská knihovna v Praze se rovněž připojila řadou akcí, např. projektem tvorby mapy osobností *Žili blízko nás...* či rozhlasovým pořadem *Tobogan* na téma knihy a knihovny. Státní technická knihovna nabídla mj. průkazy pro nové uživatele na půl roku zdarma, volný vstup do studoven, vyzkoušení bezdrátového připojení k internetu, exkurze v knihovně či školení *Portál STM*.

Knihovna Uměleckoprůmyslového muzea v Praze využila Týdne knihoven ke spuštění nové verze své internetové prezentace (<http://www.knihovna.upm.cz/>), těsně před začátkem Týdne byly představeny také nové stránky Univerzitní knihovny Technické univerzity v Liberci (<http://knihovna.vslib.cz/>).

V rámci Týdne knihoven byla také již potřetí předána cena Ministerstva kultury ČR *Knihovna roku 2005*, tentokrát za účasti ministra kultury V. Jandáka. (Více na s. 365.) Podrobnosti o oceněných i ceně samotné jsou k dispozici též na http://www.nkp.cz/o_knihovnach/KnRoku/2005/index.htm, detailní informace o celém Týdnu knihoven (včetně přehledu pořádaných akcí a tiskových zpráv) pak na <http://skip.nkp.cz/akcTyden05.htm>. Závěrem dodejme, že na rok 2006 je plánován jubilejní desátý ročník Týdne knihoven, a to ve dnech 2. až 8. října.

Za laskavé poskytnutí řady podkladů ke zpracování této zprávy děkuji PhDr. Vítu Richterovi z Národní knihovny ČR.

LINDA SKOLKOVÁ
skolkova@chello.cz

Knihovna města Olomouce

Oddělení pro děti a mládež v novém kabátě

Tak jako každá knihovna, tak i Knihovna města Olomouce by díky své snaze o modernizaci a aktualizaci knihovnických a informačních služeb potřebovala pro uskutečnění svých vizí nové, velké a svobodné prostory. Ale i kdyby osvětlení radní jednou našli peníze a chuť pro své čtenáře něco udělat, historické centrum je zastavěné a museli bychom se přesunout na okraj města, což by řadu našich čtenářů, zvyklých na výbornou přístupnost knihovny městskou hromadnou dopravou, odradilo. Pořád sice doufáme, ale nečekáme a v rámci svých možností konáme.

V roce 2001 jsme zahájili úpravou suterénních prostor na internetové centrum, které je výjimečné nejen provozem internetu, ale především pravidelnými bezplatnými školeními pro nezaměstnané, seniory a matky na mateřské dovolené; v roce 2002 se modernizovalo oddělení pro dospělé čtenáře, roku 2003 získalo příjemnější vzhled oddělení hudby a umění, vloni vstupní prostory se šatnou a letos jsme se dostali do nejvyššího poschodí historické budovy – do sídla pohádek, kouzelných příběhů, dobrodružství i tajných lásek... Ano, uhodli jste – řeč je o oddělení pro děti a mládež. Od 1. srpna letošního roku se malí i velcí čtenáři dočkali úžasného překvapení. Celé oddělení se rozšířilo, zbarevnělo a zkrásnělo.

Na základě návrhu architekta Ladislava Palka dostaly tři místnosti nové podlahy, kvalitní osvětlení a moderní nábytek oživený ozdobnými prvky jako jsou tvary domečků nebo vlničky. Stěny září pestrými barvami. Trochu podezíráme pana architekta, že prošel skautskou výchovou. Výpůjční pult totiž připomíná vstupní bránu na letním táboře. Místo dětských strážů však čekají na čtenáře dvě knihovnice, které jim „pobyt“ usnadní. Jsou připraveny vyslechnout všechna jejich přání, poradit jim nejen při výběru knížky či způsobu získání informací potřebných do školy, ale i s některými jejich osobními problémy. O oblíbenosti našich pracovníků svědčí též pozdravy z prázdninových výletů, které od dětí dostávají.

Místnosti vlevo, laděné do zelené a žluté barvy, kde je soustředěna především populárně-naučná literatura, vévodí půlkulatý pracovní stůl se třemi počítači určenými pro práci s internetem a prohlížení CD-ROM. Umožní individuální práci s dětskými uživateli internetu dosud odkázanými na společné sdílení studovny s dospělou populací. Druhá strana pultu vtipně ukrývá boxy na časopisy. Čtenáři tu mají takovou malou „zašívárnu“, doufáme, že ji nebudou zneužívat a vytrhávat nám obrázky z časopisů. Schody, které vedou na pódium na pravé straně, budou využity jako posezení při besedě.

dách a knihovnických lekcích pravidelně připravovaných pro olomoucké základní školy a víceletá gymnázia. Zajímavým způsobem architekt rozdělil velkou místnost na půjčovni část a chodbičku – místo přepážky použil knižní regály, které nahoře doplnil prosklenými čtverci.

Pravá modrozlutá místnost, je uprostřed oživena dvěma chatičkami tvořenými regály na beletrii pro nejstarší čtenáře. Svě zákoutí mají i čtenářky vybírající si dívčí romány. Při stěnách jsou umístěny závěsné stolky sloužící buď pro počítače s online katalogy Clavius, nebo jako studijní místa. A židličky? Přijďte se podívat!

Pro všechny knihomoly a knihomůlky máme dveře otevřené každý den (kromě středy) od 12

do 17 hodin. Symbolické zápisné je 40 Kč na jeden rok a zahrnuje širokou nabídku půjčování naučné, zábavné i dětské cizojazyčné literatury, časopisů (Mateřidouška, Kačer Donald, Čtyřlístek, Level, ABC, Dívka, Bravo,...) a prohlížení CD-ROM, jichž máme v současné době k dispozici něco kolem čtyřiceti. Knihovní fond oddělení pro děti a mládež čítá v současnosti 13 000 knihovních jednotek, za rok si čtenáři vypůjčí asi 37 000 knih a periodik.

Bát se u nás nebudete, oddělení má více než 1700 čtenářů, denně jich průměrně přijde kolem osmdesáti.

Že jsme se dosud nezmínili o skřítkovi, který u nás bydlí? Málem bychom zapomněli! Jmenuje se LITERKA a každý měsíc chystá pro děti nové hádanky do pravidelné soutěže. Zúčastnit se jí může úplně každý a na šest vylovaných výherců čekají vždy pěkné odměny.

Ptáte se co příští rok? Zdá se nám, že jsme ještě plně neprozkoumali podkroví. Taková příjemná besední místnost s možností prezentace výtvarných děl...

LENKA PRUCKOVÁ (reditel@ok-olomouc.cz)

Foto archiv knihovny

Sbíрку diapositivů velkých formátů, která se už nedá využívat, přejímá do péče muzejní restaurátor fotografií pan Clifford Seidling.

V 90. letech 20. století je Knihovna UPM vybavována potřebnou technikou. Využívá především možností, které poskytují různé rozvojové programy. K nim patří granty od Open Society Institut (1998/1999) a granty z programů RISK a později VISK Ministerstva kultury ČR, o které se knihovna od roku 1997 pravidelně uchází. Prostřednictvím grantů postupně získala téměř 4 miliony korun, ze kterých vybudovala lokální síť, nyní s 18 PC. Jejich zásluhou má připojení na internet, nejprve prostřednictvím komutované, později pevné linky a nakonec prostřednictvím radiových pojití. Mohla započít se zpracováním přírůstků z minulých let do počítačové databáze.

Od roku 1999 má knihovna vlastní webovou stránku (<http://www.knihovna.upm.cz>), na které vystavuje svůj elektronický katalog neustále doplňovaný nejen o nové, ale i o zpětně zpracovávané přírůstky z minulých let. Pravidelně tu zveřejňuje informace komise knihovníků při Asociaci muzeí a galerií ČR. Svým uživatelům Knihovna UPM zprostředkovává i přístup do různých licencovaných databází (EBSCO, Proquest, Art Full Text).

Knihovní fond dosáhl koncem devadesátých let 160 000 svazků. Návštěvnost knihovny v tomto desetiletí stoupala, činila průměrně 13 000 osob za rok. Trochu se změnila i jejich skladba, ubylo čtenářek módních časopisů a přibýlo studentů, kteří v jejich fondech nacházeli literaturu nedostupnou v mnohých veřejných a hlavně školních knihovnách.

Období 2000–2005

Lístkové katalogy byly uzavřeny v roce 2000. Od té doby se knihovní přírůstky (s výjimkou aukčních katalogů) zpracovávají pouze do elektronické databáze.

V roce 2002 zasáhly Čechy velké povodně, které našťastí muzeum ani knihovnu nepostihly, i když stojí asi 100 metrů od břehu Vltavy a knižní sklady jsou v přízemních a podzemních prostorách. Přesto byl celý knižní fond přestěhován v listopadu do depozitáře v Brandýse nad Labem. Šlo o 155 000 svazků

o hmotnosti 190 tun. Knihy byly v policích rozloženy na ploše 5500 m². Kdyby byly uloženy za sebou, vytvořily by řadu dlouhou 3 km. Důvodem tohoto přesunu byla ohrožená statika muzejní budovy, která se projevovala velkými trhlinami ve zdivu. Nepříznivě stav budovy ovlivnilo budování metra a jeho provoz i stále hustší doprava v její blízkosti a pochopitelně také velké zatížení budovy. Vybouráním podlahy a stropu pro velké skladiště knih byl před lety odstraněn zpevňující prvek stavby. Ukotvení kovové konstrukce s knihami vyvíjelo veliký tlak na obvodové zdi a způsobovalo „rozevírání“ budovy. Proto statik doporučil vrátit skladiště do původní podoby, to znamená vrátit podlaží tam, kde bylo původně a současně zpevnit budovu ocelovými táhly. Tyto záchranné práce byly započaty v závěru roku 2002 a dokončeny během roku 2003. Přitom byly rozšířeny podzemní prostory a knihovna získala další skladiště. Vydělali na tom i pracovníci knihovny, kteří se už netísni ve třech malých kancelářích a mohou pohodlněji pracovat v nově zrekonstruovaných prostorách.

I během stavebních prací byla knihovna otevřena a v obtížných podmínkách sloužila veřejnosti. Čtenáři měli ve studovně k dispozici příručku s nejdůležitějšími publikacemi a odbornými encyklopediemi výtvarného umění, bylo tu postaveno několik regálů s nejdůležitějšími a nejžádanějšími časopisy a zřízena prozatímní kancelář. Knihy se čtenářům dovážely podle objednávek jednou týdně. Nová skladiště vybavila firma Bláha kompaktními regály. V létě roku 2004 se většina knih přestěhovala zpět do Prahy.

Knihovna UPM dnes

Knihovna UPM je největší českou knihovnou specializovanou na literaturu o výtvarném umění. Většinu jejich uživatelů tvoří studenti, pracovníci médií, výtvarníci, badatelé, učitelé a odborná veřejnost. Od svého založení je knihovnou prezenční. Má 165 000 svazků knih a časopisů, výstavních a aukčních katalogů. Má několik speciálních sbírek, které nejsou běžně využívány – sbírku předloh (63 000 kusů), jemništskou knihovnu módy (2500 knihovních jednotek), sbírku barevných diapositivů (asi 4000 položek), malou sbírku CD a videokazet

120 let Knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

2. část

Období 1991–2000

Vedoucí knihovny je od roku 1991 dr. Jarmila Okrouhliková. V roce 1993 dostala Knihovna UPM od Gettyho nadace šek na 40 000 dolarů (cca 1 184 600 Kč) na doplnění knižního fondu chybějící základní literaturou oboru, kterou nebylo možné v minulých letech volně získávat. V srpnu 1993 Muzeum zakoupilo pro knihovnu první počítač PC 486, tiskárnu a demoverzi programu Tinlib, v roce 1994 byl knihovnický program nainstalován a od roku 1995 začínají pracovníci knihovny s elektronickou katalogizací. Strídaly se u jednoho počítače podle druhů knihovních materiálů, které měly na starosti – knihy, výstavní katalogy, časopisecké články.

Po zrušení Uměleckých řemesel v roce 1992 Knihovna UPM přejala do svých fondů knihovnu této instituce. Zámeček v Chvatěrubech, kde byl dosud knihovní depozitář, se navrátil potomkům původního majitele a knihovna v únoru 1994 stěhuje své fondy do depozitáře v Brandýse.

O rok později předává prostřednictvím antikvariátu Meissner knihovnu Waldesova muzea zástupcům rodiny. Tato knihovna společně se sbírkami byla deponována částečně v Uměleckoprůmyslovém muzeu a částečně v Národní galerii. Knihovna UPM odkoupila pouze několik českých starších módních časopisů, které v jejím fondu chyběly, většinu publikací už ve svých fondech měla.

(asi 170 ks) a sbírku reprodukcí J. L. Bayera (asi 23 000 listů).

Průměrný roční přírůstek se pohybuje okolo 3000 knihovních jednotek. Na nákup nových publikací a odborných časopisů má knihovna vzhledem ke svému významu poměrně málo peněz. V loňském roce bylo na nákup vydáno pouze 375 000 Kč, což není dostačující částka. Musí se proto omezovat získávání zahraničních časopisů a publikací z příbuzných oborů. Nákup je ovšem zdrojem pouze poloviny ročního přírůstku. Druhou polovinu zisků knihovny tvoří dary, výměna za muzejní publikace, „platby publikací“ za zápůjčky muzejních předmětů na výstavy a za reprodukční práva. Pro své věrné příznivce, jednotlivce i instituce, kteří knihovnu trvale a dlouhodobě podporují, zavedla symbolickou cenu Přítel knihovny, kterou uděluje každoročně od roku 2002.

Knihovnu v loňském roce navštívilo 6500 osob a vykazala 600 uživatelů internetu. Uskutecnilo se 23 000 výpůjček.

Veškerý přírůstek se zpracovává v programu T-Series do elektronické databáze, záznamy jsou opatřovány úplnými znaky MDT a výrazy tezauru, které usnadňují věcné vyhledávání. Právě proto, že v Knihovně Uměleckoprůmyslového muzea v Praze ji navštívilo a studovalo v ní mnoho významných umělců – jmenujme jen několik. Např. malíři a sochaři Hynais, Myslbek, Schnirch, Vosmík, Klouček, Bělský, architekti Gočár, Janák, umělečtí historici A. Matějček, P. Janák, literáti F. Kafka, režiséři Hillar, Frejka, jevištní výtvarníci Glogr, Skalický a řada dalších. František Gross v knížce o svém životě *Ateliéry a pracovny* (Praha, Obelisk 1969) vzpomíná: „*Nejvíce času jsem však strávil v knihovně Uměleckoprůmyslového muzea a pomalu jsem si vybíral z umění nového i starého to, co mi bylo nejbližší.*“

Z toho je patrné, jak velký význam měla Knihovna Uměleckoprůmyslového muzea pro českou uměleckou veřejnost. V budoucnosti chce i nadále dobře sloužit všem svým uživatelům, a proto její pracovníci usilují o to, aby knihovna i nadále byla fundovaným a širokým zdrojem informací o výtvarném umění.

Knihovna UPM spolupracuje úzce s dalšími knihovnami, které shromažďují a zpracovávají umělecko-historickou literaturu. Se třemi z nich, s Knihovnou Národní galerie v Praze, s Knihovnou Moravského muzea v Brně a s Knihovnou Vysoké školy uměleckoprůmyslové vytvořila Virtuální uměleckou knihovnu (VUK), ve které

lze vyhledávat na adrese: <http://vuk.upm.cz>. Dnešní účastníci VUK předpokládají, že se k nim časem připojí i další knihovny. Nejdůležitějším cílem VUK je poskytnout ucelený přehled o literatuře týkající se výtvarného umění a informací, kde ji hledat. Zúčastněné knihovny umožňují vzájemně přebírání záznamů a koordinaci nákupu literatury.

Knihovna samozřejmě poskytuje běžné knihovnické služby – kopírování, MVS, poskytuje bibliografické a především faktografické informace. Pokud jí to dovolí personální obsazení, vypracovává rešerše na zadané téma. Pořádají se tu školení pro knihovníky, pro pracovníky muzea i pro veřejnost, jak vyhledávat v elektronickém katalogu a v odborných databázích. Pokračuje se i v dlouholeté tradici pořádání různých akcí, jako jsou přednášky, vernisáže, drobné výstavy většinou spojené s činností muzea. Pracovníci knihovny se aktivně zúčastňují knihovnického života, mnozí jsou členy SKIP i Komise knihovníků AMG ČR, knihovna je členem SDRUK.

Závěrem

Po dobu existence Knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze ji navštívilo a studovalo v ní mnoho významných umělců – jmenujme jen několik. Např. malíři a sochaři Hynais, Myslbek, Schnirch, Vosmík, Klouček, Bělský, architekti Gočár, Janák, umělečtí historici A. Matějček, P. Janák, literáti F. Kafka, režiséři Hillar, Frejka, jevištní výtvarníci Glogr, Skalický a řada dalších. František Gross v knížce o svém životě *Ateliéry a pracovny* (Praha, Obelisk 1969) vzpomíná: „*Nejvíce času jsem však strávil v knihovně Uměleckoprůmyslového muzea a pomalu jsem si vybíral z umění nového i starého to, co mi bylo nejbližší.*“

Z toho je patrné, jak velký význam měla Knihovna Uměleckoprůmyslového muzea pro českou uměleckou veřejnost. V budoucnosti chce i nadále dobře sloužit všem svým uživatelům, a proto její pracovníci usilují o to, aby knihovna i nadále byla fundovaným a širokým zdrojem informací o výtvarném umění.

JARMILA OKROUHLÍKOVÁ
okrouhlikova@upm.cz

Digitální projekty a programy v České republice a v angloamerické oblasti

5. část

Český raný středověk

URL: <http://www.sendme.cz/trestik>

Řešitel: Dušan Třeštík z Centra mediévistických studií, Historický ústav Akademie věd České republiky

Popis

O tomto projektu se zmíním jen velmi krátce, protože není čistou digitální knihovnou, i když obsahuje tyto středověké spisy: *Kristiánova legenda*, *Legenda Crescente fide*, *Kázání biskupa Vojtěcha*. V těchto materiálech lze vyhledávat fulltextovým vyhledávačem, pomocí klíčových slov, která mohou být zadávána v češtině, latině nebo němčině.

Bez ohledu na tyto skutečnosti, stránky nejsou ani digitální knihovnou, ani běžnou osobní stránkou, nejsou určeny běžným zájemcům o historii, ale jsou to stránky čistě pracovní. Mají sloužit k pohodové komunikaci odborníkům, jsou tu vystaveny často ještě neotištěné odborné práce z historie nebo i aktuality z tohoto oboru pro tisk vůbec neurčené. Využívá je mnoho historiků, kteří potřebují rychle zveřejnit práci.

Tento projekt není – jak už bylo řečeno – čistou digitální knihovnou, ale spíše stránkou pro historiky zabývající se raným středověkem. Do našeho seriálu jsem ho zařadila z toho důvodu, že obsahuje digitalizované legendy, což může být velmi užitečné pro studenty a učitele historie a badatele z této oblasti.

Paleografická čítanka

URL: http://www.cuni.cz/ustavy/paleografie/paleo_text.htm

Řešitel: Zdeňka Hladíková, Jaroslav Kašpar z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Popis

Obsahuje jak knihy (nejstarší je rukopis s perikopami z 12. stol. a nejmladší z počátku 19. stol. Stručný životopis F. J. Tomsy), tak do-

kumenty, účty a hospodářské listiny (např. z roku 1234 Listinu markraběte Přemysla pro Oslavany), autografy (z roku 1397–1398 autograf Mistra Jana Husa a z roku 1877 Dopis K. Marxe W. Blosovi).

Paleografická čítanka se skládá ze 131 položek. Příspěvky jsou řazeny chronologicky od nejstarší památky z 11. stol. po nejmladší z roku 1877. Vždy je uvedena doba, ze které památka pochází, autor, název a stupeň čitelnosti textu.

Paleografická čítanka je nasnímána ve formátu DjVu. K jejímu prohlížení je nutné nainstalovat plug-in. Příspěvky jsou rozděleny podle obtížnosti na dobře čitelné, středně obtížné čitelné, obtížně čitelné a specifické ukázky.

Máj

URL: <http://maj.kyb.cz>

Řešitel: Bořek Lupomenský

Popis

Digitální knihovna Máj se věnuje pouze jednomu dílu. Obsahuje plný text Máchova Máje, jeho anglický překlad a původní znění; vše je doplněno ilustracemi Jana Zrzavého z knižního vydání Máje z roku 1972.

Prostonárodní české písně a říkadla

URL: <http://www.erben.cz>

Řešitel: Informační centrum města Pardubice (Luděk Štorm)

Popis

Tento projekt zveřejňuje 811 písní a říkadel sebraných Karlem Jaromírem Erbenem. Lze v něm vyhledávat i procházet. Vyhledávat lze podle slova z názvu, autora nebo části úryvku. Při procházení fondu si uživatel vybírá z nabídkového listu a klepnutím myši se zobrazí celý text dokumentu.

VESNA ŠKODOVÁ
Vesna.Skodova@seznam.cz

Projekt KIS3G a cesta ke Slovenské knihovně

2. část

Co potřebuje lokální knihovna?

Základní povinné technické požadavky z roku 2004, 2005 na vybavení členské knihovny KIS3G jsou:

1. osobní počítač PC s operačním systémem Windows® 2000 nebo Windows XP,
2. 150 MB volného místa na disku před instalací; 100 MB po instalaci (včetně prostoru na instalaci software Virtua na kontrolu známů),
3. minimálně 64 MB RAM,
4. TCP/IP internetové připojení na server Virtua.

Povinné připojení na internet: knihovna musí mít dostatečně trvalé připojení na internet.

Výpůjčky: jestli knihovna chce využívat modul výpůjček, potřebuje štítky s čárovými kódy a čtečku čárových kódů, případně čipové karty a skenery na snímání čipových karet.

Inventarizace a revize fondů: chce-li knihovna využívat funkcionalitu *radiofrekvenční identifikace dokumentů* (RFID využívající pásmo 13.56MHz), systém proti odcizení a programovatelné čipy s bránami, skenery na inventarizaci fondů. Kompletní systém RFID se skládá ze tří komponentů: TAG RFID sestávající z čipu a antény, snímače spojeného se systémem Virtua a umožňujícího snímat a zapisovat informace na čip, z antény spojené se snímačem a vysílačem používající radiofrekvenční princip. Podle potřeby a možností lze systém využívat při samoobslužných výpůjčkách a automatickém samoobslužném vracení knih.

Systém RFID je vhodný především pro knihovny s volně přístupným fondem.

Orientační požadavky na konektivitu na úrovni lokální knihovny

„A“ kategorie: 10–100 Mbps

(optické připojení) do 100 Mbps
128–256 pracovních stanic

„B“ kategorie: 1–10 Mbps

(mikrovlnné připojení, optické připojení)
do 10 Mbps (32–128 pracovních stanic)

„C“ kategorie: 64–512 Kbps (pevná linka)

64 Kbps (2–4 pracovní stanic)
128 Kbps (4–8 pracovních stanic)
256 Kbps (8–16 pracovních stanic)
512 Kbps (16–32 pracovních stanic)

Tyto požadavky jsou minimální. Konkrétní konektivita v konkrétní knihovně je podmíněna mnoha okolnostmi, např. počet stanic pro koncové uživatele, aktivity při tvorbě a využívání digitální knihovny apod.

Rámcový funkční model informačního systému

Sdružení KIS3G je projekt *informačního systému a organizačního systému*, jehož prvky jsou samostatné organizace, především knihovny, muzea, galerie a jiné dokumentografické subjekty nebo jejich organizační útvary. Profesionálním cílem sdružení je zabezpečit fungování integrovaného knihovnicko-informačního systému a fungování systému digitalizace kulturního dědictví na národní úrovni.

Sdružení KIS3G používá pro dosažení společného cíle a pro zabezpečení lokálních funkcí svých členů společný integrovaný knihovnicko-informační systém (software) Virtua.

Informační systém, jehož fungování zajišťuje sdružení KIS3G je komplex organizačních, technologických, právních, metodických a vzdělávacích aktivit. Ty se uplatňují v procesech získávání, zpracování, uchování a zpřístupňování informací, které se nacházejí ve sdružení, jakož i v zajištění koordinovaného přístupu sdružení a občanů Slovenska k externím informačním zdrojům.

Koncept řešení odráží architekturu klient – server.

První rovina: Uživatelé a tvůrci představují klienty systému. Na straně klienta mají uživatelé systému k dispozici čtyři aplikace (klientů):

1. „zaměstnaneckého klienta“ systému Virtua (pracují s ním operátoři v různých pod-systémech a modulech – akvizice, katalogizace, OPAC, výpůjčky, zpracování seriálů apod.); prostřednictvím tohoto klienta jsou komplexně přes integrovaný systém automatizovány knihovnické procesy;
2. „webového klienta“ systému Virtua, webový portál a prohlížeč, který je dostupný pro všechny uživatele systému Virtua včetně široké veřejnosti doma i v zahraničí, jež nemá k dispozici „zaměstnanecké“ klienty;
3. „klienta Virtua pro hlášení“ (ad hoc reports), jehož prostřednictvím mohou uživatelé vytvářet různé výstupy a zprávy;
4. „systémového klienta“ („profilátor“ Virtua), jehož prostřednictvím se nastavují parametry systému Virtua (je jich asi 600) v databázi Oracle.

Klienty systému jsou operátoři – zaměstnanci knihoven a jiných organizací, kteří mají ve vztahu k systému a jeho funkčnosti specifická oprávnění.

Druhá rovina: Stroje a nástroje představují aplikace na serveru, standardy a komunikační nástroje systému. Jde především o tyto skupiny strojů a nástrojů:

1. server a jiný hardware KIS3G s aplikacemi, zejména server Virtua, webový server, Chameleon iPortal, InfoStation;
2. soubor standardů (TCP/IP, Z39.50 jako interní protokol systému, ISO 2709 pro fyzic-

kou strukturu dat v systému; úplný UNICODE, Marc 21, NCIP, ONIX, Edifact, ILL, http, XML, Open URL, OAI ap.);

3. telekomunikační prostředky (zejména WAN).

Třetí rovina: Informační zdroje představují obsah databáze, databází a jiných zdrojů, které jsou dostupné prostřednictvím systému Virtua přes OPAC, WWW OPAC a Chameleon iPortal. Jde především o tyto zdroje:

1. *Společně sdílené údaje:*
  - a) bibliografické,
  - b) autority,
  - c) dodavatelé,
  - d) uživatelé.
2. *Lokálně nedotknutelné údaje:*
  - a) exempláře,
  - b) výpůjčky,
  - c) osobní údaje o uživatelích, čtenářích,
  - d) finanční účty,
  - e) uživatelé (čtenářská aktivita, pokuty, oprávnění apod.).
3. *Muzeální sbírky.*
4. *Archivní sbírky.*
5. *Digitální zdroje.*
6. *Knížní externí informační zdroje (např. národní, akademické, vědecké knihovny v EU a ve světě, OCLC, LC k informačním účelům, meziknihovním výpůjčkám, ke stahování záznamů o již zpracované zahraniční literatuře do společného systému a do lokálních knihoven).*
7. *Volně dostupné informační a vzdělávací zdroje na internetu*
8. *Licencované elektronické informační zdroje (EBSCO, Web of Science, Proquest ad.).*

Pokračování příště

Výstava k nedožitým 75. narozeninám Oty Pavla

V Malé výstavní síni Památníku národního písemnictví (Strahovské nádvoří 1, Praha 1) probíhá komorní výstava s názvem **Umět se radovat**, připomínající významného českého spisovatele a sportovního novináře. Zahájena byla 23. září a měla skončit 30. října 2005, avšak pro velký zájem návštěvníků je prodloužena až do 29. ledna 2006.

Autorka scénáře výstavy Michaela Kuthanová představuje život a dílo Oty Pavla prostřednictvím fotografií z jeho soukromí, ukázkami rukopisů povídek, filmových scénářů, plakátů k filmům, které vznikaly podle jeho knih. Zařadila do ní i dokumenty, osobní korespondenci a ilustrace k českým i zahraničním vydáním autorových knih a také předměty O. Pavla, jako například psací stroj Consul, na němž vznikaly nezapomenutelné reportáže a povídky.

Výstava je otevřena denně mimo pondělí od 9.00 do 17.00 hodin.

**Zdroje jsou dostupné v knihovně
knihovnické literatury Národní knihovny ČR**

Městská knihovna v Lyonu, který je počtem obyvatel třetím největším městem Francie, spravuje vedle své hlavní budovy celkem 15 poboček. Síť doplňuje bibliobus, který navštěvuje ve čtrnáctidenních intervalech svá stálá stanoviště. Obyvatelé mají právo si vypůjčit vždy 10 knih na 14 dní, a to na čtenářský průkaz, který platí ve všech pobočkách. Příkladem aktivitu knihovna rozvíjí ve spolupráci se sdružením, které pečuje o starší a nepohyblivé občany. Členové sdružení, dobrovolníci vybavení průkazem s fotografií, zajišťují donášku knih do domu. Každý člen sdružení má na starosti jednoho až dva čtenáře. Asi 100 000 dokumentů ze svého fondu knihovna vyčlenila pro domovy důchodců, sociální centra a dětské jesle. Do těchto zařízení dodává putovní soubory, které se vyměňují vždy po několika měsících. (*Kněžnica*. – Roč. 6, č. 3 (2005), s. 52–53)

Součástí obecného rozvoje ženského hnutí v Německu bylo také otevření Ženské knihovny (Frauenbibliothek) v Saarbrückenu v roce 1990. Ve svých počátcích byl projekt realizován s převládajícím nadšením a bez odpovídajícího finančního zabezpečení. Postupně z těchto začátků vyrostla specializovaná knihovna a dokumentační centrum ženského hnutí. S finančním příspěvkem zemské vlády a města byl vybudován fond 11 000 knih a databáze obsahující 25 000 indexovaných dokumentů (údaj ze z r. 2003). Fond zahrnuje také velké množství šedé literatury. Knihovna pořádá i vzdělávací akce. V současné době má Frauenbibliothek problémy. Zastavení finanční podpory ze strany spolkové země by dokonce mohlo znamenat konec její činnosti. (http://www.frauenbibliothek-saar.de/d_index.htm#, *BuB*, č. 5 (2005), s. 323)

K nejstarším německým knihovnám patří Ratsbücherei (knihovna městské rady) města Lüneburgu. Byla založena před 600 lety a od počátku byla umístěna na radnici. V 16. století její fondy splynuly s knihovnou zrušeného františkánského kláštera, jehož prostory dostala. Letos knihovna slaví 450. výročí tohoto přestěhování. Fondy knihovny v průběhu let rozmnožovaly sbírky knih patriciů, lékařů a lékárníků. Dnes knihovna vlastní 796 rukopisů, 1131 inkunábulí a asi 20 000 tisků z období od 16. do 18. století. Asi 15 000 svazů pochází z 19. století. Po největší část doby své existence

knihovna sloužila jen malému kruhu uživatelů. Ve 20. století byla zpřístupněna všem občanům města jako veřejná knihovna. (*BuB*. Č. 5 (2005), s. 331–332)

Mezi tématy besed, které připravují knihovny pro své čtenáře, se s úspěchem prosazují i poměrně netradiční nápady. Informační kancelář Rady Evropy v Bratislavě připravila bezplatné právní konzultace, které se konají v knihovnách a její právnička při nich radí zájemcům v oblasti lidských práv. Konkrétně se dotazy týkají ochrany rodiny a soukromí, práva rodičů dětí, které byly svěřeny do opatrovnictví, zasahování do majetkových práv, průtahy v soudním jednání, nedostatečná dostupnost soudů, práva národnostních menšin a etnických skupin apod. Zřejmě neúspěšnější bylo toto setkání v Prešově, kde se konalo poprvé v únoru letošního roku. Pořadatelem byla Státní vědecká knihovna. Obyvatelé z města i okolí přijali praktickou službu velmi vstřícně. Zájem mnohonásobně převýšil předpoklad a bylo domluveno opakování akce. (*Bulletin Slovenské asociace knihoven*. – Roč. 13., č. 2 (2005), s. 27–28)

Fairfield City Library (Městská knihovna ve Fairfieldu, Austrálie) zveřejnila výsledky průzkumu vztahu seniorů, tj. obyvatel města ve věku od 50 let výše, ke knihovně. Tento průzkum je významnou součástí marketingového plánu knihovny. Speciálně vyškolení pracovníci knihovny pracovali s dotazníky ve čtyřech jazycích (angličtina, španělština, arabština a vietnamština). Verzi pro uživatele předkládali zapsaným čtenářům. S verzí pro obyvatele, kteří nejsou zapsáni v knihovně, navštěvovali místa, kde seniři bývají k zastížení – např. kluby, nákupní střediska, zdravotní střediska apod. Ukázalo se např., že uživatelé-seniři užívají pobočku nejbližší svému bydlišti a nelákají je speciální služby v hlavní budově. Nejvíce seniorů (60 %) navštěvuje knihovnu ve frekvenci nižší než 14 dní, 6 uživatelů z 10 se zajímá jenom o knihy ve svém jazyce. Důležité bylo zjištění, že se výrazně liší míra nespokojenosti s materiály ve vlastním jazyce uživatele mezi anglofonními obyvateli (jen 8 %) a ostatními (51 %). Nese to s sebou širší problémy, např. Vietnamci nejsou ochotni číst knihy vydávané v komunistické vlasti, takže řešení není vždy v rukou knihovny. Jiným důležitým zjištěním bylo, že seniři tvoří zajímavou základnu pro získávání dobrovolných spolupracovníků. (*APLIS*. – Vol. 18, č. 2 (2005), s. 76–78)

KNIHOVNICTVÍ**Teorie. Řízení a organizace**

Bibliothek und Wissenschaft. Bd. 37. /Knihovna a věda. Sv. 37./ Wiesbaden: Harrassowitz, 2004. – 215 s. : il. *Kfe T 1995/67*

Bibliotheken der Welt : Finnland. /Knihovny světa : Finsko./ Bad Honnef: Bock+Herchen, 2005. – 32 s. : il. *Kfe 35.877*

BUSCHMAN, John E.: Dismantling the public sector : situating and sustaining librarianship in the age of the new public philosophy. /Rozklad veřejného sektoru : postavení a podpora knihovnictví v době nové veřejné filozofie./ Westport: Libraries Unlimited, 2003. – 218 s. *Kea 35.627*

Innovationsforum 2004. /Fórum inovací 2004./ Wiesbaden: Dinges & Frick, 2004. – 255 s. – (B.I.T.online – Inovativ ; Band 7) *Kfe 35.493*

ISO 15511 – Information and documentation – International standard identifier for libraries and related organization (ISIL). /Informace a dokumentace – Mezinárodní norma identifikace knihoven a příbuzných organizací./ Geneva: International Organization for Standardization, 2003. – iv, [5] s. *Kk 35.870*

Istorija bibliotečnogo, knižnogo i archivnogo dela Sankt-Peterburga : po materialam „Peterburgskich čtenij“ 1997–2002 gg. /Dějiny knihovnictví, knižní kultury a archivnictví v Petrohradu : z materiálů „Petrohradských čtení“ 1997–2002./ Sankt-Peterburg: Rossijskaja nacionalnaja biblioteka, 2003. – 312 s. *Kdb 35.419*

KUHLTHAU, Carol Collier: Teaching the library research process. – 2nd ed. /Výuka knihovnických výzkumných procesů./ Lanham: Scarecrow Press, 2002. – 190 s. *Kl 35.221*

PEDLEY, Paul: Essential law for information professionals. /Právní minimum pro informační odborníky./ London: Facet, 2003. – 222 s. *Ig 35.255*

RIKOWSKI, Ruth: Globalisation, information and libraries : the implications of the World Trade Organisation's GATS and TRIPS Agreements. /Globalizace, informace a knihovny : důsledky dohod světových obchodních organizací GATS a TRIPS./ Oxford: Chandos, 2004. – 393 s. – (Chandos Information Professional Series) *Kf 35.609*

Architektura knihoven

Creating public paradise : building public libraries in the 21st century : proceedings of the conference 18–19 March 2004 The Hague ... /Vytvoření veřejného ráje : budovy veřejných knihoven v 21.

století : materiály z konference konané v Haagu 18.–19. března 2004./ Leidschendam: Biblion Uitgeverij, 2004. – 158 s. : il. *Aa 35.608*

Scandinavian library furniture : around the world 2004. /Skandinávský knihovnický nábytek : ve světě 2004./ Lund: Eurobib, 2005. – 23 s. : il. *Aaa 7.675/B*

STONEHOUSE, Roger – STROMBERG, Gerhard: The architecture of the British Library at St. Pancras. /Architektura Britské knihovny v St. Pancras./ London: Spon Press, 2004. – 262 s. : il. *Taa 35.661*

Organizace knihovních fondů

FRITZ, Deborah A.: Cataloging with AACR2 and MARC21 : for books, electronic resources, sound recordings, videorecordings, and serials. – 2nd ed. /Katalogizace s anglo-americkými katalogizačními pravidly a s MARC21 : pro knihy, elektronické zdroje, záznamy zvuku, videozáznamy a seriály./ Chicago: American Library Association, 2004. – 1 sv. (různé stránkování) *Od 35.859*

CHAN, Lois Mai: Library of Congress subject headings : principles and application. – 4th ed. /Předmětová hesla Kongresové knihovny : základy a použití./ Westport: Libraries Unlimited, 2005. – 549 s. – (Library and information science text series) *Oddb 35.882*

Preparing for the worst, planning for the best : protecting our cultural heritage from disaster : proceedings of a conference ... / ed. by Johanna G. Wellheiser and Nancy E. Gwinn. /Příprava na nejhorší, plánování nejlepšího : ochrana našeho kulturního dědictví před pohromou : materiály z konference./ München: Saur, 2005. – 192 s. : il. – (IFLA Publications ; 111) *OI 35.610*

Základy knihovnické techniky : příručka pro dobrovolné knihovníky. Jihlava: Městská knihovna, 2004. – 21 s. *Oz 7.729/B*

Sítě knihoven

Jahrbuch der Öffentlichen Bibliotheken. Ausg. 2004/05. /Ročenka veřejných knihoven 2004/05./ Bad Honnef: Bock und Herchen, 2004. – 335 s. *Kc 35.660*

Služby knihoven

HONNOLD, RoseMary – MESAROS, Saralyn A.: A serving seniors : a how-to-do-it manual for librarians. /Služby seniorům : příručka pro knihovníky./ New York: Neal-Schuman, 2004. – 249 s. – (How-to-do-it manuals for librarians ; no. *Sbd 35.857*

**Vybráno z databáze NIPOS
Clánková bibliografie**

BRNO (386 000 obyvj.) • V brněnské Knihovně Jiřího Mahena se 8. září konal 3. ročník akce nazvané Poprvé do školy – poprvé do knihovny, při které byly děti 1. tříd pasovány na rytíře knih a jmenovány čtenáři knihovny. Za originální projekt na podporu dětského čtenářství získala tato knihovna ocenění ministerstva kultury. V současné době eviduje na 10 000 čtenářů dětského věku, kteří mohou kromě půjčování knih také využívat vzdělávací programy a internet na PC. (Rovnost-Deník Břeclavská, 9. 9. 2005)

BŘEZOVÁ (240 obyvj., okres Beroun) • V obci Březová nebude zaveden internet, i když podle zákona ho mají mít všechny knihovny. Důvodem je fakt, že tamní knihovna je v provozu pouze jednu hodinu týdně, a tak by internet nebyl dostatečně využíván. (Berounský deník, 25. 8. 2005)

CITICE (860 obyvj., okres Sokolov) • Obecní knihovna v Citicích se přestěhovala do nových prostor na obecním úřadě. Do konce roku v ní bude v rámci programu internetizace knihoven, který financuje stát, nainstalována internetová přípojka. (Sokolovský deník, 15. 9. 2005)

ČERVENÝ KOSTELEČ (8000 obyvj., okres Náchod) • Budova Městské knihovny v Červeném Kostelci se po 50 letech dočkala nové fasády, jejíž provedení financovalo partnerské švýcarské město Küssnacht. (Noviny Náchodská, 17. 9. 2005)

ČR • Od r. 1993, kdy byl u nás zaznamenán největší pokles zájmu o knihovny, se tento stav začíná zlepšovat. V r. 2004 si podle statistických údajů Svazu knihovníků a informačních pracovníků lidé v knihovnách vypůjčili 73 mil. knih a dokumentů, což je o 1,2 mil. více než v r. 2003. Stoupl i počet návštěvníků – loni přišlo do knihoven 20 mil. lidí, což je o 0,5 mil. více než o rok dříve. Českým čtenářům knihovny nabízejí celkem 61,2 mil. knih – na každého obyvatele tedy připadá 6 svazků v knihovních regálech. Počet trvale zaregistrovaných čtenářů se pohybuje kolem 1,5 mil. V celostátním měřítku je tedy v knihovnách trvale registrováno 15 % obyvatel ČR. Ovšem např. v Uherském Hradišti dosahuje počet registrovaných čtenářů 35 % celko-

vého počtu obyvatel. Česká republika má jednu z nejhustších sítí veřejných knihoven na světě. Jejich počet z r. 2000 (celkem 6019) v průběhu dalších let klesal a v r. 2004 činil 5885 knihoven s 941 pobočkami. (Metro, 6. 10. 2005)

DOBRONÍN (1800 obyvj., okres Jihlava) • V budově Základní školy v Dobroníně byla 14. září slavnostně otevřena nová knihovna, do které obec investovala částku ve výši 170 000 Kč. Knihovna svým návštěvníkům nabízí šest nových počítačů s připojením na internet, větší prostor na knihy, počítač s elektronickým katalogem uložených knih. Na její vybudování přispěl i Fond Vysočiny, a to částkou 49 000 Kč. (Vysočina – Noviny Jihlavská, 17. 9. 2005)

KLADNO (72 000 obyvj.) • Středočeská vědecká knihovna na Kladně prošla v letech 2003–2005 rekonstrukcí, která si vyžádala téměř 8 mil. Kč. Ve svém fondu má více než 800 000 knihovních jednotek s ročním nárůstem 21 000. Nyní mohou její návštěvníci využívat půjčovnu novinek, kde jsou k dispozici ve volném výběru, dále internetovou kavárnu a dětský koutek. Objekt má i bezbariérový přístup. (Rakovnický deník, 12. 9. 2005)

ORLOVÁ (36 000 obyvj., okres Karviná) • Od 2. září sídlí Městská knihovna v Orlové v nových prostorách v Městském domě kultury. V současnosti zde pracuje 15 zaměstnanců, kteří obhospodařují na 85 000 knih a map a 850 CD. Stavba nové knihovny stála město 42 mil. Kč. (Karvinský deník, 3. 9. 2005)

TÁBOR (37 000 obyvj.) • V Městské knihovně v Táboře bylo 2. srpna po téměř měsíční pauze, kterou si vyžádaly opravy a instalace počítačů s online katalogy, otevřeno oddělení pro dospělé. Od 15. srpna tu začíná rekonstrukce hudebního oddělení, jehož provoz knihovna zahájila v r. 1994. Nyní bude zmodernizováno – návštěvníci si budou vybírat hudební nosiče jen podle online katalogu, zruší se volný výběr. Dále dojde ke zvýšení počtu míst s přehrávači, kde si návštěvníci budou moci nosič poslechnout a rozhodnout se o jeho vypůjčení. Modernizované hudební oddělení má zahájit provoz 13. září. (Táborské listy, 3. 8. 2005)

—**Dotaz:** Jak se staví anglické knihovny k veřejnému bezdrátovému internetu?

—**Odpověď:** V Anglii vzrůstá počet míst s možností bezdrátového připojení na internet – zvaných „wireless hotspots“ – na nádražích a letištích, ale také v kavárnách, hotelech a obchodních střediscích. Odhaduje se, že je jich víc než dva a půl tisíce ve Spojeném království, asi 16 000 v Evropě a přes 30 000 ve světě. (www.hotspot-locations.com)

Za připojení se většinou musí platit poplatek, například na londýnském fotbalovém hřišti Tottenham Hotspurs se platí jedna a půl libry za půl hodiny. (www.pcw.co.uk/articles/print/2142456).

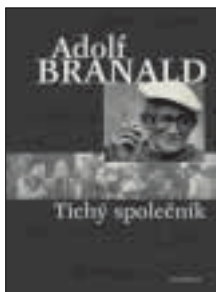
V květnu minulého roku zavedla Britská knihovna možnost bezdrátového připojení pro čtenáře do čitáren a kavárny ve své budově. Během prvního půl roku bylo zaznamenáno průměrně 1200 připojení týdně. Uživatelé platí čtyři a půl libry za hodinu nebo předplatné 35 liber za měsíc. (news.bbc.co.uk/2/hi/technology/4020241.stm)

Knihovnická asociace CILIP zorganizovala letos v lednu konferenci nazvanou *Wireless Broadband in Libraries (Bezdrátové připojení v knihovnách)*, určenou pro ředitele a vyšší management knihoven, na které se sešlo 120 účastníků. Účelem konference bylo zvážit rozvoj bezdrátového přístupu a příležitosti, které tento rozvoj nabízí knihovnám. V zahajovacím projevu knihovny pochválil *Mike O'Brien*, ministr energetiky a elektronického obchodu, za rozšiřování přístupu k internetu. V referátech měli účastníci možnost se seznámit se zkušenostmi tří knihoven s bezdrátovým přístupem, jsou to: veřejná knihovna v londýnské čtvrti Lewisham, Britská knihovna a univerzitní knihovna londýnské Kings College. Zajímavé bylo, že studenti už pokládají nabídku bezdrátových přípojek za samozřejmou povinnost knihovny. (www.cilip.org.uk/training/conferences/archive/wifi/default.htm?cssversion=normaltext)(www.cilip.org.uk/aboutcilip/newsandpresreleases/archive%202005/news050128.htm)

O dva měsíce později byl pak zaveden „wireless hotspot“ také do veřejné knihovny v okrese, kde bydlím. Už několikrát jsem se v předchozích článcích zmiňovala o problémech zdejší veřejné knihovny. Je proto obdivuhodné, že je v zavádění bezplatného bezdrátového přístupu mezi prvními. Je to asi zásluha nové ředitelky *Diany Edmondsonové*, která pohlíží na tuto novou službu jako na rozšíření činnosti v rámci původního poslání veřejných knihoven. Knihovna patrně také doufá, že tím získá nové uživatele.

Jeden z uživatelů mi popsal své zážitky. V oddělení pro dospělé bývala malá místnost pro čtenáře novin a časopisů, kde je teď několik počítačů. Vlastníci čtenářského průkazu mohou používat knihovní počítač hodinu denně. Návštěvníci, kteří nemají čtenářský průkaz, jen půl hodiny denně. Uživatelé, kteří si přinesou vlastní notebook, nemají žádné časové omezení. Protože je však budova poměrně malá, není pro ně dost židlí. Většinou je v knihovně plno, zvláště po pracovní době.

Ale někteří uživatelé notebooků možná přijdou na to, že síť nekončí zdmi knihovny. Za zdí u parkoviště jsou schody, na kterých za hezkého počasí sedávají bezdomovci. Možná, že tam mezi nimi najdete i čtenáře s notebookem.

Adolf Branald Tichý společník

Nejnovější kniha doyena české literatury (nar. 1910) přináší vzpomínky na významné osobnosti, s nimiž autora pojily přátelské vztahy: Jaroslava Seiferta, Františka Hrubína, Jana Wericha, Bohumila Hrabala... Zkušený vypravěč se samozřejmě neomezuje pouze na společné osobní prožitky a příběhy, ale líčí v širších souvislostech atmosféru podstatné části kulturního života uplynulého století. Text provázejí dobové fotografie a dokumenty, dokreslující neobyčejná přátelství a neobyčejné osudy velkých postav našeho kulturního dědictví.

• 292 str., čb. fotogr. v textu, váz. s přeb., 245 Kč

Václava Holubová a kolektiv

Nový akademický slovník cizích slov A–Ž

Nové, přepracované vydání oblíbeného a nejrozsáhlejšího slovníku cizích slov u nás přináší více než 100 tisíc výrazů, pojmů, termínů, slovních spojení cizího původu a slov přejatých ze všech oborů lidské činnosti, které se staly běžnou součástí našeho moderního jazyka. Dílo je výsledkem práce zkušeného kolektivu lexikografů Ústavu pro jazyk český AV ČR.

• 880 str., váz., 495 Kč

Derek J. Oddy, Lýdie Petráňová

The diffusion of food culture in Europe

from late eighteenth century to the present day

(Šíření kultury stravování v Evropě od konce 18. století do současnosti)

Kniha shrnuje diskusní příspěvky z 8. symposia ICREFH (International Commission for Research into European Food History), které se uskutečnilo v roce 2003 v Praze za účasti třiceti odborníků z řady evropských zemí, z Nového Zélandu a Japonska. Autoři všech statí se zabývají tím, jak a proč se měnila kultura stravování v Evropě v průběhu posledních dvou století a kterými společenskými, hospodářskými a výchovnými faktory byly tyto změny ovlivněny. Zatímco v městském prostředí západní Evropy lze sledovat plynulý dlouhodobý proces, do venkovských oblastí byly změny zaváděny později a ve střední a východní Evropě do tohoto vývoje zasáhly i politické faktory.

• 280 str., váz., čb. ilustr. v textu, 325 Kč

Josef Štekl

Milešovka a milešovský region

Nejvyšší z charakteristických kuželů Českého středohoří, Milešovka, jistě ne náhodou zvaná německy Donnersberg – Hromová hora, je místem, kde pouhých osm dní v roce nefouká vítr, běžné jsou silné vichřice a husté mlhy. Těžko by se našlo příhodnější místo pro sledování počasí.

Čtenář publikace se však neseznámí jen s klimatologií či meteorologií, ale též s geologickou minulostí, s historií i památkami tohoto pozoruhodného regionu.

• 184 str., brož., 195 Kč

Nada Svozilová, Hana Prouzová, Anna Jirsová

Slovník slovesných, substantivních a adjektivních vazeb a spojení

Slovník zaplňuje mezeru v bohemistickém slovníkářství i mluvnictví: je první příručkou, která zachycuje konkrétní vazby a spojení u téměř 13 000 českých sloves, podstatných a přídavných jmen. Každá lexikální jednotka je ve všech svých významech doložena charakteristickými spojeními, slovesa vždy celými větami. Slovník zachycuje též značný aktuální pohyb a změny vazeb. Tato příručka bude k užítku všem, kdo se chtějí dobře vyjadřovat, především však těm, kdo s češtinou pracují profesionálně.

• 580 str., váz., 444 Kč

ACADEMIA

nakladatelství AV ČR,
Legerova 61, 120 00 Praha 2

Knihy si můžete objednat na telefonním čísle 296 780 510, písemně na adrese Academia – expedice, Rozvojová 135, 165 02 Praha 6 - Suchbátův náhon nebo prostřednictvím e-mailu: expedice@academia.cz. Skladovanou produkci naleznete na www.academia.cz

VEŘEJNÝM KNIHOVNÁM POSKYTUJEME 10 % RABAT.